

IZR. TANÜGYI ÉRTESESÍTŐ

A szerkesztésért felelős: Kornfeld Gyula.

Megjelenik **minden hó 1-én.** Kiadja az „Orsz. Izr. Tanító-egyesület.” — Előfizetési ár: nem tagok számára egész évre 4 korona — Az egyesület tagjainak díjmentesen jár. — Az előfizetési pénzek és tagsági díjak **Györi Adolf** egyesületi pénztároshoz VI. Eötvös-utca 6. szám küldendők. Szerkesztői iroda VII., Sip-utca 12. szám.

TARTALOM: Szervezkedjünk! Irta —d. Iskolai kirándulás a csillagos égbe Irta: Lederer Ábrahám. — A zsidó tanítói árvák jövője. Irta Groszmann Mór. — Szemle. — Egyesületi élet. Hírek iskoláink életéből. — Vegyesek.

Szervezkedjünk!

Egyesületünk szervezetében a fiókköröknek igen fontos hivatásuk van; leghathatósabb eszközöknek bizonyultak mindenkor céljaink szolgálatában. Azért vallotta a fiókkörök ujjászervezését és új életre ébresztését elnökünk, munkaprogrammja egyik sarkalatos pontjának. A központi vezetőség e terv fontosságát belátva, az új cyclus óta folyvást foglalkozott e kérdéssel. Közlönyünk több cikkben beszélte meg azóta a fiókkörök rendeltetését és nem egy üdvös eszmét vetett fel, melynek megvalósítása által a körök működése intenzívebbé válhatnék. Egyesületünk elnöksége és választmánya is megvitatta a kérdést és a felvetett eszmék alapján meg is kezdte a körök ujjászervezését.

A régibb idők óta fennálló körök legnagyobb baja az volt, hogy csak egy-egy megye területére szorítkoztak és így kis területen kevés munkaerővel rendelkeztek. A szűk terület okozta, hogy rövid pár év alatt kénytelenek voltak ugyanazon helyen kétszer, sőt háromszor is körülést tartani, a kevés munkaerő pedig a tagok túlterheltségével járt. A központi választmány tehát a körök egyesítése által területüket nagyobbítani, munkabírásukat öregbíteni igyekezett. Az ujjászervezendő köröket 6 területre terjesztette ki és az eddig is működőket egyesíteni törekedett. Az ujjászervezés óta már 4 kör tartotta közgyűlését: a győrvidéki, a bácsmegyei, a baranyamegyei és most legutóbb az északnyugati fiókkör. Még az északkeleti és az alföldi kör ujjászervezése a legközelebbi idők feladata és fiókköreink működéséhez ismét a legjobb reményeket fűzhetjük.

A május hónapja óta megtartott négy körű közgyűlés és azoknak sikeres lefolyása már eddig is kétségtelenül bebizonyította, hogy az erőknak tömörítése, mely ez ujjászervezés alapja volt, az eredményes működést előmozdítja. E közgyűlések látogatottsága, a lelkes hangulat, az érdeklődés és munkakedv, mely azokon nyilvánult, egyuttal fényesen beigazolta, hogy a sokszor emlegetett területi nehézségek nem léteznek, vagyis jobban mondva eloszlanak kartársaink buzgósága, tiszteletreméltó kötelességtudása folytán. Sem a távolság, sem a rossz vasuti összeköttetés, de még a télvíz sem tartott vissza senkit, mert mind

ez a nehézség eltörpült ama köztudattá vált meggyőződés folytán, hogy e közgyűléseken való részvétel kötelesség, melylyel minden tanító saját jól felfogott érdekének, de a közügynek és egyesületünknek is tartozik. Ez a meggyőződés volt erkölcsi kútforrása az ülések sikerének, ez szerezte meg a legszebb jutalmat mindenki számára: a lelki megnyugvást és meglegedettséget, mert minden egyes tanító tehetsége szerint hozzájárult a siker kivívásához. Hadd mondjunk itt köszönetet a központ nevében minden tagtársnak a tapasztalt lelkes buzgalomért és áldozatkészségért. Meglegedéssel és örömmel láttuk, hogy e buzgóság és a körülmények fényes lefolyása mennyire növelte ismét a zsidó tanítóság tekintélyét, mily tiszteletet szerzett egyúttal egyesületünknek és minden egyes tagjának.

De köszönetet mondunk a hitközségeknek és azok előljáróságainak is. Nem csalódtunk, midőn azon reményünknek adtunk kifejezést, hogy hitközségeink vezetőségei készséggel megadják majd mindenütt ama anyagi segítséget, mely nélkül bizony nagyon gyakran lehetlenné vált volna egy-egy kartársunknak a gyűlések látogatása. Hitközségeink vezetőségei, midőn tanítóiknak megszavazták az utiköltségeket, jelét adták annak, hogy ismerik e körülmények fontosságát, mérlegelik azon előnyöket, melyek az üléseken való részvétel folytán tanítóra és iskolára egyaránt háramlanak. És itt dicsekvés és szerénységtelenség nélkül ama meggyőződésünknek adunk kifejezést, hogy egyesületünk működése is nagyban hozzájárult ahhoz, hogy a hitközségi előljárók ez ülések hasznát és fontosságát már mindenhol elismerik és áldozatkészségükkel azok sikerét közvetve és közvetlenül előmozdítják.

De e körülmények és különösen a Pápán tartott győrvidéki s az északnyugati fiókkör közgyűlései még egy fontos, régóta hangoztatott igazságot is juttattak érvényre, mely egyesületünk vezetőségének szemében mindenkor a legfontosabbak egyike volt. A magyarországi zsidóság intézményei között ma országos egyesületünk az egyetlen, melyet a pártvillongások ketté nem szakítottak, mely minden pártárnyalat felett állva, csak zsidó tanítóságot, csak magyar zsidóságot ismer, nem pedig orthodox, neolog, vagy statusquo zsidóságot. Céltudatos, kitartó és körültekintő munkássággal megóvták elődeink egyesületünk ezen jellegét, és mi is mindenkor féltékenyen távol tartottunk minden pártfelfogást egyesületünkötől. Nem kicsinylendő momentum ez oly korban, midőn annyi minden a szakadás erősítésére törekszik és oly kevés az érintkezési pont. A Pozsonyban most lefolyt ülés alkalmával az ottani kongresszusi és orthodox hitközségek együttesen járultak hozzá az ülés sikeréhez, együttesen ismerték el a körülmények fontosságát és hasznát, együtt fogadták és vendégelték meg a tanítóságot, s nem egy jelentős momentum mutatta a magyar zsidó tanítóság egységét és azt a törekvést, hogy tagjaink egyesületünket olyannak tekintik és olyannak kívánják is, mely minden pártárnyalat felett áll. Bár sikerülne egyesületünknek és a zsidó tanítóságnak a zsidó felekezeti iskola egységét, minden párt felett álló jellegét megteremteni, akkor a zsidó iskola pusztulásának egyik nagy okát legyőztük volna és biztosan számíthatnánk a magyar zsidóság egyesülésére is!

De az elért sikerek nem pihenésre, hanem újabb és újabb munkára

ösztönözzenek bennünket és e munkában mindenkinek részt kell vennie. Fiókköreink szervezete olyan, hogy a körök elnökségei területeinek zsidó tanítóságával inkább érintkezhetnek, mint a központi választmány. A kör elnökségének befolyást kell tehát szereznie ez érintkezés által, hogy a munkakedvet állandóan ébren tarthassa, a buzgalmat folyton éleszsze és az indolentiát legyőzze; és ebben a munkában a kör minden tagja az elnökség segítségére lehet. Mert nem pillanatnyi sikerekre, hanem állandó, tartós eredményekre, nem szalmatüzlángolásra, hanem folytonosan lobogó lelkesedésre és lankadatlan munkásságra van szent ügyünknek szüksége. Kipróbált régi tagtársainkra még az a fontos feladat is hárul, hogy az ifjabb nemzedéket, a képzőintézetből most kikerült fiatal kartársakat egyesületi életünkbe bevezessék és tradícióinkkal megismertessék, mert ezek kezében van letéve nemcsak egyesületünk, hanem a zsidó iskola jövője is. A fiatal generáció számára nemcsak az önmívelődés és a továbbképzés eszköze minden egyes körülés, hanem az az élő kútforrás, a melyből buzdulást merítsen mindenki a kitartó, el nem lankadó munkásságra, mely mindegyikünkre — most inkább, mint valaha — vár a magyarság és felekezetünk érdekében; a fiatal tanító innen vigye ki azt a lobogó lelkesedést, mely mintha már is fogytán volna, melyre pedig a zsidó tanítónak feltétlen szüksége van, ha feladatának meg akar felelni, ha rögös pályáján idő előtt elernyedve, elkedvetlenedve, az indolensekhez nem akar csatlakozni, kik elvesztek nemes céljaink, szent ügyünk számára.

De köreink e nagy célok mellett, vagyis azok szolgálatában kell, hogy egyesületünk érdekeit is előmozdítsák. Minden körülésen oly kartársak vesznek részt, kik eddig egyesületünk keretén kívül állottak. Ezeket egyesületünk céljainak megszerezni, sorainkba való belépésre rábírní már nem lehet nehéz feladat, hiszen érdeklődésüknek jele már a gyűlésen való megjelenés is. Ismételten utaltunk rá, hogy mily szegyenletes állapot, hogy hazánk ezer zsidó tanítója közül csak ötszáz és egynehány tagja egyesületünknek. E bajon főképen a jól szervezett és buzgón működő fiókkörök segíthetnének és ezáltal egyesületünknek új és újabb erkölcsi és anyagi erőforrást nyithatnának. De nem egyszer mutattunk rá arra is, hogy hazánk hitközségei, chevra kadisai és egyéb zsidó egyletei közül még kevesen pártolják anyagilag egyesületünket. E téren is fiókköreink vezetőségének és tagjainak buzgósága sokat, de sokat tehetne.

Ime a feladatok és célok egész halmaza, melyek megoldása fiókköreink munkásságára és közreműködésére szorul. Nem kételkedünk benne, hogy mint a múltban, úgy a most ujjaszervezett körök is hivatásuknak fényesen fognak megfelelni és a munkásságukhoz fűzött reményeket meg fogják valósítani. De az egyesületi élet eredményessége az összetartozandóság érzetének erejétől függ, mely minden egyes tag lelkében elevenen, olthatatlanul él. Ezt az érzést ápolni, nevelni, fejleszteni kell, hogy erejéből ne veszítsen, az akadályok leküzdésére képes legyen. Szervezkedjünk tehát, álljunk sorompóba igazainkért, érdekeink istápolására, mert a mi érdekeink a magyar zsidóság érdeke, a mi javunk hazánk népnevelésügyének java és a mi ügyünk a magyar kultúra szent ügye!

— *d.*

Iskolai kirándulás a csillagos égbe.

(Folytatás.)

A régi népek pedig a tejútról egészen más nézetten voltak, a mi a következő mondákból is látható:

Phäton, *Helios*, a nap Istene atyját kérte, hogy engedje meg neki, ha csak egyszer is, a nap szekerét vezetni, a mit az teljesített is. De a fiatal Phäton nem tudta fékezni a lovakat és rövid idő múlva a napszeker lángba borult és felgyújtotta az eget és a földet. Zeus ezt látván, villámot küldött, a mely Phätont megölte, úgy, hogy az Eridanus folyóba esett, a hol testvérei megtalálták és ezen veszteség felett nagyon sirtak. Azon utat pedig, a melyet Phäton az égő szekérrel az égboltozaton kiégetett, *tejútnak* nevezték.

Más monda szerint: Minerva rábeszélte Junot, hogy szoptassa a kis Herkulest. De az erős kis fiu oly erővel húzta Juno mellét, hogy ez fájdalom folytán a kis fiut visszahúzta, úgy, hogy az elföcskendőzött tej széjjel folyt és az égen eloszlott; ez alkotta a tejutat.

Az egyiptusok, a chaldeusok, a babyloniak, a görögök és a rómaiak asztronómiai ismereteiket összekapcsolták a mythológiával; isteneiket, hőseiket, jóltevőiket, mint pl. Venust, Herkulest, Perseust, Oriont elhelyezték a csillagok közé, fontos eseményeket megörökítettek az ég boltozatán, pl. az *Argot*, a *lantot*, a *koronát*, *Eridanust*, sőt oly állatoknak, melyek Isteneiknek szolgálatot tettek, háladatosságból helyet adtak az egekben, pl. a *sas*, a *bak*, a *skorpio*, a *cet*, úgy, hogy bátran lehet mondani, az égboltozat nekik a kegyelet kertje volt, a háladatosság temploma, a mesék könyve, a csodák világa.

De erről még többször fogunk említést tenni kellő alkalommal, most nézzük meg az esti csillagos eget az őszi napéjegyenlőség idején.

Fordítsuk szemeinket *észak* felé, akkor közel a szemhatárhoz 7 csillagot látunk, melynek négy csillaga hasonlít egy szekér négy kerekéhez, három csillaga pedig a szekér rúdjához, azért is ezt a csillagcsoportot összefoglalták és csillagképpé alakítva, a *nagy göncölszekérnek* nevezik.

Már a régi népek *Ursa maiornak*, a nagy medvének nevezték e csillagzatot. Jób 38. fejj. 31. versében ezen csillagkép *Ájis* név alatt van említve.

Az a három csillag, melyet a nép a szekér rudjának nevez, a *medve fiai* név alatt is fordul elő. Most ez a csillagcsoport a szemhatárhoz közel és rúdjaival éjszaknyugat felé áll, míg a tavaszi napéjegyenlőség idején szintén észak felé, de nagyon magasan a Zenithben látható, rúdjaival kelet felé.

Ha a nagy medve hátulsó két kerekétől egyenes vonalat képzelünk a Zenith felé, akkor ott ismét oly csillaggal találkozunk, mely más csillagképhez tartozik. Ezen csillagképnél szintén 7 csillagot látunk; neve *Ursus minor*, vagy a *kis medve*, vagy a *kis göncölszekere*; e 7 csillag egyike, t. i. rúdjának utolsó csillaga, már nagyon közel áll az *északi sarkhoz* és azért ezt a 7 csillagot *északi sarkcsillagnak* is nevezik. Ezen nevezetes csillag a csillagok közt a legkisebb kört írja le és ezen kicsiny kör középpontja, melyet a kis medve és a hozzátartozó sarkcsillag 24 óra alatt látszólag körülfut, az *égnek északi sarkja*.

A régi csillagtérképeken az említett két csillagképet sok csillagjával egy nagy és egy kis medve alakjában látjuk ábrázolva, de hiába keressük a hasonlóságot. Hogy miért adták ezen csillagcsoportnak a medve nevet, hogy mi ennek az oka? Arra ismét csak a mythologia felel a következővel:

Kalisto, (szép) nagyon szép, de hiú asszony volt és mindenütt kérkedett, hogy szebb Junonál. Az istennő emiatt megharagudott és Kalistot büntetésül medvévé alakította át. Ennek fia, Arkász, a ki anyját medve alakjában nem ismerte meg, midőn vele az erdőben találkozott, vadászott rá és nyílával meg

akarta ölni. Midőn Mars ezt látta, azonnal őt is átalakította medvévé és mindkettőt a csillagképek közé helyezte el; Kalisto lett a nagy medve, Arkász pedig a kis medve.

De a bosszúálló Juno nem akarta azt, hogy ellenségei az égboltozaton tündököljenek, minthogy pedig azon véleményben volt, hogy a csillagok lenyugvás után a nagy tengerben fürdenek, hogy ezáltal új fényt és új erőt nyerjenek, Thetis istennőnek meghagyta, hogy ez új két csillagnak meg ne engedje a tengeri fürdést újabb erősítésükre; ez idő óta ez a két csillagkép mindig az északi égi sark körül forog és sohasem nyugszik. Szegény Juno nem tudta azt, hogy minálunk más csillagoknak is ugyanily pályafutásuk van, hogy az egyenlítő alatt minden csillag a nap 24 óráján belül felkel és lenyugszik és hogy az északi sarknál minden csillag folytonosan látható (az az circumpoláris csillag). Ilyen és hasonló cifra mesékkel magyarázták a régiek a természetszabta tüneményeket.

Folytassuk most utazásunkat a csillagos égbe. Elindulunk ismét az általunk már ismert sarkcsillagtól és egyenes vonalat huzunk a Zenith felé a tejút baloldalán és ott egy csillagképre akadunk, a melyben 5 fényes csillag ragyog W alakjában, ez a *Cassiopeia*; ennek bal oldalán nyugat felé találkozunk egy három csillagból álló csillagképpel, melynek *Cepheus* a neve. Ennek és a Cassiopeia jobb oldalán a tejút keleti részén egy öt csillagból álló csillagképet találunk, mely egy *Andromeda* nevezetű képzelt nőalakot mutat; a Cassiopeia alatt a tejút közepén egy képzelt lovag alakjában több csillagból álló csillagképet látunk, melynek *Perseus* a neve. Ezen most nevezett csillagkép 86 kisebb csillagból áll és az épen bemutatott Cassiopeia, Cepheus és Andromeda csillagképekkel történeti viszonyban áll. Halljuk, mit beszél a mese ezen csillagképekről:

Perseus már bölcsőjében halálra volt ítélve. Nagyatyja, a kinek a jósnő előre megjövendölte, hogy saját unokája fogja őt megölni, egy kis ládába tette őt, melyet a tengerbe dobott, de egy hajós a ládát megtalálta és átadta a gyermekét a közeli sziget uralkodójának, a ki a gyermeket felnevelte. Midőn Perseus felnőtt, gyámtyja elküldte őt azon veszedelmes megbizással, hogy hozza el neki a *Medusának* a fejét. Perseus néhány Isten segítségével meg is oldotta ezen nehéz feladatot. A visszautazás alkalmával meglátta Andromedát, a mint egy nagy sziklához volt kötözve, egy óriási nagy szörnyeteg őrizete alatt. Andromeda, Cepheus aethiopiai király és feleségének, Cassiopeiának gyermeke volt. A királyné azzal dicsekedett, hogy leánya szépsége még a Nereidák, vagyis a tengeri nimphák szépségét is fölülmúlja. Ezek erre Neptunt bosszúra ösztönözték és ez elárasztotta az egész országot vizözönnel és azonkívül még oly szörnyeteget is küldött, a mely a lakosokat megijesztette és az egész országot elpusztította.

(Folytatása következik.)

Lederer Ábrahám.

A zsidó tanítói árvák jövője.

Halandók vagyunk. Ha teljes erőben örülünk is a létnek ma, sohase tudjuk, mienk-e a holnap. S bármi hivalkodva tartsuk is magunkat a teremtés koronájának, ez a hatalmas (?) teremtmény bizony vajmi törékeny jószág. Egy pillanat és a teremtés remeke, az ember, volt — nincs.

Boldog, a kinek megadatott hivatását mindenkép betöltenie. A ki közülünk mint egyén hivatásszerű munkálkodásának sikerét, mint családfentartó gyermekeinek szárnyra bocsátását és boldogulását elérte, derűs nyugodtsággal nézhet a természet törvényeinek majdani bekövetkezése, a testi megsemmisülés elé. De ez a szerencse nehéz pályánkon csak kevesek megérdemelt

osztályrésze; s mert arasznyi létünk minden perce bizonytalan, mi sem indokoltabb, mintha szívszorongva gondolunk gyermekeink jövőjére, kiknek jólétét célozza mindaz a küzdés, mit e földi lét nyújt.

Mert mi lesz ezekből, hogyha — Isten ments! — zsenge korokban minden szülei gyámolítás nélkül maradnak? Árvaházba jutnak, — ez a felelet — a hol létök biztosítva lesz.

Igen, a fizikai létök. Testi épségök majd csak fenmarad talán a nyugdíjalapból fentartott állami árvaházak valamelyikében, ha ugyan atyjok elég szerencsés(?) volt legalább a nyugdíjigényt biztosító kort elérni, de az egyén értékesebb fele, a lélek, esetünkben a zsidó lélek vajjon mivé válik? Minden jóstehetség híján is kimondhatjuk, hogy a zsidó érzelem, apái hitének szeretete, talán ismerete is, kivész belőle. Az ilyen szív és lélek megfonnyad, elsatnyul, hite iránt érzéketlen lesz és azok sorába vezeti az egyént idővel, a kik elébb-utóbb is kiválnak a zsidóságból, mint az a ki nem fejlődött, féreg rágta gyümölcs, melynek kocsánya nem lévén erősen oda forrva a szárhoz, éretlenül válik le fájáról.

Keserőség tölti el szívünket, valahányszor lepattan egy-egy rügy a régi-sége dacára is életerős, hatalmas törzsről, a zsidóság fájáról. Mennyivel nagyobb volna a keserőség és élesebb a fájás, ha ez volt zsidó tanító gyermekével esnék meg. Olyan emberével, a kinek épen az volt életében bizonynyal hiven betöltött szent hivatása, hogy a törzset erősítse, növelje. Sírjában is megfordulna ez a szerencsétlen szülő.

Az állami árvaházak szellemét akarnók talán e sötét kép festésével vádolni? A legkevésbé sem. Nagyon jó helyen tudjuk mi ott az árvákat általánosságban véve. Igen jó kezekre, tanítók kezeire van bízva a szegény sorsüldözöttek gondozása. Meg vagyunk arról győződve, hogy szeretetteljes bánásmód a részük és szives gond virraszt fölöttük. Hogy is lehetne ez másképp? Hiszen tanítótestvéreik gyermekeit nevelik. Ő bennök hát nincs semmi hiba.

S mégis szívettépően vigasztalan annak a zsidó tanítónak érzése, a ki tudja, hogy gyermeke ez árvaházak egyikébe fog kerülni. Nem személyek, hanem csakis a körülmények ebben a hibásak. A nevelés u. i. ez intézetekben — nagyon természetesen — keresztény szellemű. Ez annyira önként értetődő dolog, hogy ellene szót emelni is döreség, oktalanság volna. A gyermekeket elvégre is vallásos szellemben szükséges nevelni. S melyik vallás szellemében nevelnék, ha nem abban, melyhez azok túlnyomó nagy többsége tartozik? Már pedig, ez árvaházak neveltjei egy-két zsidó gyermeket kivéve, mind keresztényhitűek. Amazok száma teljesen elenyészik emezekkel szemben s bizony nagyon könnyen enyészhet érheti itt zsidó vallásos mivoltukat is.

De lehet-e a zsidóságnak nyugodtan és tétlenül túrnie, hogy hozzátartozói önhibájukon kívül is esetleg oly könnyen áldozatul eshessenek? Lám, keresztény felebarátaink ezt bizony nem túrnák. A mi árvaházainkba gyermekeiket be nem adnák. Van eszköz. Erős bizonyítéka ennek az, hogy hét zsidó árvaházunkban csak egyetlen egy keresztény árva található. Nem azért, mintha ezek talán szándékosan kizárnák kebelökből a más felekezetű gyermeket; hiszen az az egy, a ki mégis ott van, az ellenkezőről tanuskodik. Eszemben sincs ezen sajnálkozni, sőt csak diésérni tudom érte keresztény polgártársaink helyes gondolkozását. Ezt az adatot is csupán csak azért hozom fel, hogy ezzel egy másikat állíthassak szembe. Azt, hogy más felekezetű árvaházakban zsidó gyermek bezzeg van ám, még pedig a statisztikai kimutatás szerint nem kevesebb 32-nél. Nem tudom hamarjában eldönteni, hogy mit jelentsen ez? Azt, hogy keresztény felebarátaink — a mit egyébként nem akarok elhinni — a zsidóval leginkább ezen a téren szeretnek jótékonyt(?) gyakorolni, vagy a mi már inkább hihető — a zsidóság mélyeséges közönyét saját véreinek sorsa iránt.

Mi, zsidó tanítók, ne kövessük e közönyösség tekintetében hitsorsosaink példáját, hanem nyujtsuk ki mentő kezünket tanítótestvéreink szerencsétlen árvái felé. Ezzel míg egyrészt saját lelkiismeretünk kívánságának teszünk eleget, másrészt áldozunk elhalt tanítótársaink iránt tartozó kegyeletünknek, főképen pedig előmozdítjuk felekezetünk érdekeit.

Állami árvaházainkban zsidó tanító-árva szerencsére aránylag nem sok van, cz idő szerint mindössze *négy*. Kettő (egy fiú, egy leány) a debreceni árvaházban, kettő pedig (mindkettő leány) a kecskemétiben.

Nem tartozik bár szorosan a tárgyhoz, még sem érdektelen kutatni, mi az oka ez aránylag csekély számnak? Az-e, hogy több teljesen árva zsidó gyermek nincsen? Aligha. Hiszen az 1000 zsidó felekezeti tanító (egyesületünknek — sajnos — még mindig csak fél annyi tagja van!) a hazai tanító-ságnak 3·5%-át képezi, az említett négy árva pedig az árvaházakban nevelt 432 tanító-árvának teljes 1%-át se. Kisebb volna talán a halandóság köztünk, mint más felekezetű tanítótársaink között? Igaz, hogy a statisztika adatai szerint általában kisebb a halálozások száma a zsidóknál, mint a keresztényeknél. Teljesen igaza lehet e részben Szabolcsi Miksának, az „Egyenlőség“ érdemes szerkesztőjének, a ki ezt a mózesi törvények betartásának tulajdonítja. Annyira más anyagból azonban mi se vagyunk gyúrva, hogy ez a nagy különbség (4-szerte kedvezőbb arány) fennállhatna. Kivált ha figyelembe vesszük még azt is, hogy a legtöbb zsidó tanító munkája sokkal terhesebb, tehát lélekölőbb és rombolóbb más felekezetű társainkénál, a kiknek megélhetési viszonyai is általában véve jobbak a mieinknél. E csekély szám oka alig lehet egyéb, minthogy az illető árvák hozzátartozói vallási szempontból még akkor se engedik őket ez árvaházba jutni, ha egyébként talán a legnagyobb nyomor lenne is e sajnálatra méltó gyermekek osztályrésze. Föl-tételezhetjük tehát, hogy állami árvaházba csakis ama zsidó tanító-árvák kerülnek, a kik teljesen elhagyottak, mondhatni ágról szakadtak. Szomorú jogcímök van tehát arra, hogy róluk meg ne feledkezzünk.

Tekintve az árvák nem nagy számát, a mentés könnyü lesz, feladatunk nem fogja felülmulni erőnket. Elodázhatatlan feladatunk pedig nézetem szerint az, hogy e gyermekeket onnan kivegyük, vagy azon legyünk, hogy más zsidó felekezeti forum kivegye és hogy általában módját keressük annak is, hogy *zsidó tanító gyermeke a jövőben zsidó hitben és szellemben neveltessék*.

A közoktatási kormány részéről ez nehézségbe ütközni alig fog. A kormány semmikép sem erőszakolja, hogy a gyermekek árvaházba jussanak, sőt inkább azon van, hogy csakis azok kerüljenek oda, a kiknek más menedékek már nincsen. Benne is van a nyugdíjtörvényt módosító 1901. évi XLIII. tv.-cikk 9. §-ában a következő rendelkezés: „*Kellően indokolt esetekben* a vallás- és közokt. minister megengedheti, hogy a teljesen szülőtlen árva eltartása és nevelése a gyámhatóság által kirendelt gyám vagy pedig a gyámhatóság által ajánlott úgy anyagi, mint erkölcsi biztosítékot nyújtó rokon gondjaira bizassék, mely esetben *az árvát illető gyámpénz is* gyámjának, illetőleg rokonának kezéhez *folyósítandó*.“ Magától értetődik, hogy minden izr. gyermekre nézve *kellően indokolt eset* az állami árvaházból kimaradásra az, hogy ott vallása szellemében nem nevelhető. A mi azt illeti, hogy ki legyen az izr. szülőtlen és vagyontalan árva gyámhatósága, kérésünkre szívesen ráruházza ezt a miniszterium az „Országos Izr. Tanítóegyesület“-re s bizonyára szívesen rááll arra is, hogy az „Orsz. Izr. Tanítóegyesület“ mint gyámhatóság ajánlottja ne rokon, hanem akármely rokonnál alkalmasabb *oly teljes „anyagi és erkölcsi biztosítékot nyújtó“ zsidó tanító legyen*, a ki az egyesületnek tagja. Az illető nevelő gyám ellenőrzése az illetékes kir. tanfelügyelőre és egyesületünkre bizatnék. Az egyesület e jogát valamely abban a helységben, vagy annak közelében lakó választmányi tagja által gyakorolhatná.

Jobb helyre már igazán nem juthatna a tanító-árva, mint tanítóhoz, a kiben és nejében elhalt szülői helyett új szülőkre lelne és a mi fő, nem kaszárnya-rendszerű, hanem vallásos és igazi *családi nevelésben részesülne*, a mi árvaházban nem igen lehetséges. A hódmező-vásárhelyi árvaházban u. i. mint az illető intézet vezetőnöje értesít 10, a kolozsváriban 50, a debreceniben 160, a kecskemétiben 212 árvát nevelnek együtt.

A nyugdíjtörvény revisiója küszöbön van. Ez alkalomból egyesületünk könnyen kieszközölhetné, hogy fent vázolt joga e törvényben kifejezésre jusson. Vagy ha nem, legalább ministeri rendelet adassék ki ily irányban. Nehogy azt higgye azonban valaki, hogy e felekezeti érdekü kívánság talán a szabadelvűségbe ütközik. Sőt ellenkezőleg. Az igazi, hamisítatlan szabadelvűség ép abban nyilvánul, hogy mindenkit saját hite szerint engedjünk boldogulni; hogy vallásának szabad gyakorlatában senkit ne gátoljunk, sőt annak gyakorolhatását előmozdítsuk. Jelenlegi közoktatásügyi miniszterünk szabadelvűségében pedig kételkedni nincs okunk.

Ha a kérdés jogi oldala el lesz intézve, hátra marad még a másik, az anyagi oldal. A kormány kiutalványozná a nyugdíjalapból az egyesület vagy közvetlenül a nevelő gyám részére az árvát megillető neveltetési pótlékot. (Áll ez az özvegyet törvényesen megillető segély hatodrészéből, hozzáadva 50 koronát). Ámde ez még édes kevés arra, hogy érte valamely tanító a nevelést, élelemmel, ruházattal való ellátást elvállalhassa. Nem marad egyéb hátra, mint hogy a hiányzó összeget *egyesületünk pótolja legalább azok árvái részére, a kiknek atyja vagy esetleg anyja az egyesület tagja volt.*

Egyesületünk árva-alapja ma még nem elég tekintélyes. Mint a múlt évi vagyonkimutatásból kitűnik, kereken 33000 korona. Ennek évi jövedelme legjobb esetben is — 5%-tel számítva — 1650 korona. A kamatok egy részét most is árvák, más részét özvegyek segélyezésére fordítjuk.

Ebből látható; hogy egyesületünk eddig is megtett az árvák érdekében annyit, amennyit anyagi ereje megtenni engedett. Az árvák intensivebb segélyezését, t. i. a félárva-aknak nagyobb összeggel való állandó segítését, főleg azonban az árvaházakban esetleg elhelyezett teljesen árva gyermekekről való gondoskodást, árva-alapunk mai állapota még el nem bírja. Ez alapot tehát akkorára kellene szaporítani, hogy feladatának teljesen megfelelhessen.

Ezt kétféleképen vihetjük keresztül, mint a hogy eddig is cselekedtük: *a)* alkalmas módon való gyűjtés, *b)* az évi jövedelem-fölöslegnek évről-évre mindaddig az alaphoz leendő csatolása által, míg az alap a szükséges magasságot, pl. 50—60000 koronát el nem éri. Le nem kötött törzsvagyonunk immár meghaladta a 100,000 koronát s miután e vagyon végnélkül való szaporításának úgy sincsen értelme, abban a helyzetben vagyunk, hogy az évi bevételi többletet 3—4 éven át az árva-alaphoz csatolhatjuk. Ekkor azután képesek volnánk az alaphoz szükség esetén 5—6 tanító-árva egyenként évi 300 koronával és 7—8 félárva évi 100—100 koronával segíteni.

Nem méltányos azonban azt kívánni, hogy *minden* tanító-árváról egyesületünk gondoskodjék; azokról is, a kiknek atyja egyesületünk tagja nem lévén, annak érdekeit soha elő nem mozdithatta. (Vajha megértenék már egyszer egyesületünk kötelékén kívül álló kartársaink, hogy e kívül maradással vétkeznek önmaguk és családjuk érdekei ellen!). Ez árvák azonban mitsém tehetvén szüleik mulasztásáról, mégis mi nekünk kell azon lennünk, hogy ha már mi erre képesek nem vagyunk, mások gondoskodjanak róluk. Nézetem szerint erre az „Országos Izr. Közalap“ intézőségét kellene fölkérnünk és figyelmüket nemesak tanító-árvainkra, hanem általában a más felekezeti árvaházakban nevelkedő összes zsidó árvák ügyére felhivnunk. Ugyis régen gondolkoznak azon, hogy mire fordítsák ez alap jövedelmét. Jobb helyre bizony nem tehetnék, mintha a zsidóság számára megmentenék e veszendőbe menni készülő lelke-

ket. Első sorban természetesen ama zsidó tanító-árvákról kellene gondoskodniok, a kiknek szülei egyesületünk kötelékén kívül állottak. Ennyi figyelmet és előnyt méltán elvárhat hitfelekezetétől tanítóságunk. Ez árvák részére a közalap akár egyesületünknel, akár saját kezelése alatt megfelelő alapítványt tehetne.

Az eddig elmondottakat röviden a következő *indítványban* foglalom össze: „Igyekezék egyesületünk kieszközölni, hogy a zsidó tanítói árvák ne állami árvaházakban neveltessenek, hanem azok neveltetését a miniszterium esetről-esetre az egyesület által ajánlott valamely zsidó tanítóra bizza, a kinek nevelői működése az illetékes kir. tanfelügyelőség és egyesületünk ellenőrzése alá helyezendő. A neveltetés költségeinek fedezésére a miniszterium által az illető árvának járó neveltetési pótlék folyósítandó, kiegészítve ez az összeg azon árvára nézve, a kinek atyja vagy anyja az „Orsz. Izr. Tanítóegyesület“ tagja volt, egyesületünk árva-alapjának jövedelméből, a mely alap alkalmas módon való gyűjtés, valamint az évi pénztármaradvány hozzácsatolása által jelentékenyen nagyobbra növelendő; azon árvára nézve pedig, a kinek egyik szülője sem volt egyesületünk tagja, az „Országos Izr. Közalap“ által akár egyesületünknel, akár saját kebelében e célra létesítendő alap jövedelméből. A közalap intézősége ily irányú cselekvésre fölkérendő.

Megjegyzem, hogy ily értelmű indítványt az „Orsz. Izr. Tanítóegyesületnek“ Zemplén vármegye területén működő tagjai egyesületünk választmányához már be is nyújtottunk. Az indítvány benyújtói név szerint: *Singer* Izrael, *Knopfler* Sándor, *Szabó* (Schneider) Jakab, *Gruber* Jenő, *Kaufmann* Ármin és alulírott sátoraljaujhelyi, *Vitt* József sárospataki, *Lengyel* Samu, *Zuckermann* Frigyes homonnai, *Liebermann* Samu tokaji és *Lebovics* Izsák ó-liszkai tanítók.

Megyénk zsidó tanítóságának e közös indítványát ajánljuk t. tagtársaink szives figyelmébe. Sziveskedjenek hozzá szólanı akár helyeslik, akár nem. Akciónk főcélja, hogy árváink neveltetésének ügye nyilvános megbeszélés tárgyává tétetvén, napirendre kerüljön. Csak így remélhető, hogy e kérdés mielőbb helyes megoldást nyer. Nyilvánítsák tehát minél többen véleményöket és vessenek föl esetleg megfelelőbb terveket. Ezek közül azután hadd győzzön a legjobb!

Grossmann Mór.

SZEMLE.

a) Tanügyi mozgalmak.

+ **Öntudatraébredés.** Az állami tanítók tervbe vett fizetésrendezése óriási hullámokat vert; az összes tanítóság orsz. ügynek tekinti az államiak fizetésügyét s jól mondja a Népnevelők Lapja, hogy ennek következményei eldöntik a magyar tanítóság sorsát egy egész emberöltőre. Ezért hívták össze lelkes fővárosi tanítók a Magyar Tanítók Orsz. Bizottságának rendkívüli közgyűlését (első eset fennállása óta!), melynek egyedüli tárgya az *állami* tanítók fizetésügye volt. *Gabel* ugyan a közs. és felekezeti tanítók fizetésének rendezését is kívánta, de az óriási többség ezen kérdés feszegetését taktikai okokból nem tartá se célszerűnek, se időszerűnek. *Száva* János igen lelkes beszédben vázolta a tanítóság küzdelmét. Benyújtotta határozati javaslatát, mely szerint az Orsz. Bizottság a maga egészében elfogadja az áll. tanítók ismeretes határozatát. Kijelenti, hogy a fizetés-tervezetet a tanítóságra sértőnek tartja. Elkerülhetetlennek látja, hogy a tanítóság a politikai akció terére lépjen és gondoskodjék arról, hogy kellő szervezkedéssel politikai tényezővé legyen s mint olyan, a nagy társadalmat úgy irányítsa, hogy elsőrangú politikai célul a nemzeti közmívelődést ismerje fel és annak kitűzését, valamint komoly szolgálatát a hatalomtól követelje. *Somogyi* Béla is hozzá szólván, a tanítói akciónak nagy akadályául a Néptanítók Lapját mondja. Heves támadását azzal az indítvánnyal végzi, hogy kéressék fel a miniszter a N. L. megszüntetésére, avagy tisztán methodikai lappá alakítsa ezt át. Számos hozzászóló e kérdést most nem akarván tárgyalni, S. visszavonta indítványát. Az előadó határozati javaslatát ellenben elfogadták. Ezen határozatokat egy küldöttség vitte el Wlassics

*

miniszterhez, aki válaszában azt adta hírül, hogy 5 évi szolgálat után — az új tervezet értelmében — a tanítók megkapják az 1400 koronás alapfizetést. — Érdekes jele a tanítóság öntudatra ébredésének az a körülmény, hogy a felekezeti jellegű tanítóegyesületek is sorban sietnek állást foglalni az állami tanítók érdekében: állásfoglalásra készítetik képviselőiket s kérvényben irnak fel a törvényhozáshoz.

= **A sztrájk.** A hevesmegyei tanítók közgyűlése nem igen bizakodik a kormány atyai gondoskodásában. Napirend előtt egy tag így szólott: „30 évi biztatás után nagy csalódás fenyeget bennünket. A fizetés-rendezéssel sem segítenek rajtunk. Nagy nemzeti és társadalmi feladatokról beszélnek; de nem tesznek minket képessékké ezen feladatok szolgálatára. Eddig éltetett bennünket a jobb jövő reménye. Most ez a remény is eltűnik, a kishitőséget, a mellőztetés fájdalmát és keserűségét hagyva sziveinkben. Ilyen lélekkel nagy feladatokon munkálni nem lehet. De nem is kell, de nem is szabad. Indítványozom a társadalmi tevékenység beszüntetését: a tanítóság mindaddig, amíg anyagi dolgait nem rendezik, az iskolán kívül semmit se dolgozzék. Szólítsuk fel erre az összes tanítóegyesületeket. És a hevesiek elfogadták egyhangulag a javaslatot, hogy hasonló szenvedélyes hangulatot keltve, ébren tartásuk az elkeseredést. Hát bizony mi ezt a határozatot határozottan helytelénítjük, mert a tanítóság hamarosan elveszítené azt a rokonszenvet, melylyel a társadalom elhalmozza; e nélkül pedig ügyét előbbre nem viheti. Az Orsz. Bizottság közgyűlésén Somogyi B. óva inté a tanítóságot, hogy ennek a fegyvernek a használatától tartózkodják.

× **Gyógy-pädagogia.** A gyógy-pädagogiai tanárképző új szervezetet kapott. Ilyen rendszeresített tanárképző Európában eddigelé csak Berlinben és Stockholmban áll fenn. Dr. Ranschburg Pál pedig a „m. kir. gyógy-pädagogiai intézetekhez kapcsolt *psychologiai laboratorium*“ vezetésére neveztetett ki, ahol kísérleti és fiziologiai lélektani kutatásait fogja folytatni. Ezeknek a kutatásoknak alkalmazása a pädagogiára, főleg a gyógy-pädagogia céljaira új perspektivákat nyit és rendkívüli hasznot ígér. — Dr. Bárczy szf. tanácsos 6 fővárosi elemi iskolában 6 *kisegítő-osztályt* nyitott a gyengébb fölfogású gyermekek számára. A budapesti elemi iskolát ezentúl nem hagyja el egy gyermek sem, anélkül, hogy annak áldásaiban ne részesült volna.

+ **Pädagogiai munkatervek.** A Magyar Tanítók Otthona az 1902—1903. évben a következő kérdések tanulmányozására küldött ki bizottságot: I. *Nevelésügyi tételek.* 1. Az iskolai, családi és társadalmi viszonyok megfigyelése alapján kimutatandók azok a jelenségek, amelyek igazolják azt az általános panaszt, hogy az elemi iskola csak tanít, de nem nevel. Ennek a konkrét megállapítása után tüzessenek ki az elemi iskolában megvalósítható nevelési célok s határozottassanak meg azok a nevelési módok és eszközök, amelyekkel e célok elérése felé haladhatunk. — 2. Az iskolai, családi és társadalmi viszonyok megfigyelése alapján állapíttassék meg, hogy: a) melyek a népiskolában azok a nevelési célok, a melyek a fiúk és leányok nevelésénél közösek? b) A népiskolában mi a leánynevelésnek speciális céljai? milyen intézkedésekre, milyen nevelési eljárásra volna szükségünk, hogy a népiskolában a leánynevelésnek ezek a speciális érdekei kielégíttessenek? — 3. A népiskola mai szervezetében kellő kielégítést találnak-e a magyar nemzeti érdekek? Állapíttassék meg, hogy mely célokat kell ebben a tekintetben a népiskolának szolgálnia s miképen lehet azokat elérni? — II. *Tanításügyi tételek.* 1. Vétessék szigorú kritikai vizsgálat alá a népiskola minden egyes tárgya s állapíttassék meg, hogy a hozzájuk fűzött mai tanítási cél, a követelt tanítási anyag és követelt tanításmód nem szorul-e s mennyiben javításra? — 2. Tanulmányoztassék a tanítóképzés mai belső tartalma s mutattassanak ki az esetleg kívánatos reformok.

☉ **Vitás földrajzi kérdések.** Lóczy Lajos egyetemi tanár szerint 1. Külső országbeli helyneveket eredeti hivatalos alakjukban írjunk. Tehát *Wien, Breslau, Leipzig, Venezia, Napoli*; de tegyük mellé zárójelek közé, avagy kisebb betűkkel a magyaros alakot: (Bécs, Boroszló, Lipcse, Velence, Nápoly.) 2. Nem a malicia szempontjából, hanem a természetes viszonyosság alapján ne írjunk másként országnevet, mint a nemzetközileg elfogadott formákban, tehát *Románia, Szerbia, Oroszország, Poroszország.* 3. Az idegennyelvű helyneveket írjuk az ország hivatalos névtára vagy térképe szerint, amikor latin betűkkel élő nemzetek helyneveiről van szó. De mellé írjuk fonetikusán a helyes kiejtést. Nem latin betűkkel író nemzetek (görög, szerb, bolgár, orosz stb.) helyneveit fonetikusán írjuk. A. M. T. Akadémia helyesírási szabályai, valamint a nemzetközi földrajzi kongresszusok javaslatai így kívánják ezt.

4. A fenti három kívánság vagy javaslat szigorú és következetes teljesítésével érhetjük el csupán, hogy viszonyosságból a külföldi földrajzi íróktól is elvárjuk helyneveink hivatalosan megállapított nomenclaturájának általános és kizárólagos használatát.

— **A tanítók továbbképzéséről** ír Farkas S. a *Magyar Tanítóképző* 10. számában. Azt akarja megvilágítani, hogy 1. melyek a továbbképzés különböző szükségletei; 2. milyen a továbbképzés módja; 3. melyek eszközei? Szerinte a továbbképzés eszközei a *tanfolyamok* és egy *tudományos folyóirat*, mely állandóan nyilvántartaná, jelezné a nagy vonásokban adná az összes tudományágakat. Ilyen tudományos folyóirat a szerkesztő megjegyzése szerint is égető szükség s szerinte a Népt. Lapját kell ilyené átalakítani, melynek eredeti célja úgyis tisztán a tanítók továbbképzése volt.

b) Lapok.

× **A tuberkolózis viszonya az iskolához.** A tuberkolózisról, az emberiség e réméről ír Dr. Genersich a Közegészségi Kalauzban. Sok ember tuberkolózisának csiréit az iskolában szerezte meg. Iskolaköteles korban 5—9 év közt fiúknál 8·95, leányoknál 12·18% a t.-halálozás és ez a 10—14 év közötti időben 17·91, illetőleg 32·21%-ra szökik. A statisztika kimutatása szerint nálunk 122 tanító között 47 a légző szervek betegségeiben halt meg; a tanítók halálozási listájában a tuberkolózis szerepel mint leggyakoribb betegség. A fertőzés lehetősége tehát meg van az iskolában. Ezt le kell küzdeni. Sok iskolánk nedves, nem elég szellős és napsütött. A gyermekek a legtöbb helyen nem kapják meg a szükséges 4 □ levegőt, sőt sok helyütt ennek a felét sem. Ily körülmények közt a levegő romlott és túlhevített, kellő szellőztetésről pedig nincs gondoskodva. Rossz lábon áll a fűtés is. A padok rosszak. Az udvarokon és játszótéren nagyobb csend és rend kívánatos a szokottnál. — Gyermekeknél inkább a mirigyek tuberkolózisa szokott kifejlődni. Ennek átvivője a piszkos kéz szokott lenni, tehát mosdóról kellene gondoskodni. Ivóvíz dolgában is gyöngén állunk. A pad legyen fényezett, hogy a port ne fogadja be. A padló vizes feltörése elengedhetetlen. Sajnálatos, hogy a gyermekek ruháikat a tanteremben tartják. A tuberkolózis úgy terjed, hogy a bacillusokat tartalmazó köpet a padlóra kerül, ott beszárad, szétporlik és az arra hajlamos egyén szájába, tüdejébe kerül. Baj az is, hogy némely tanító szigorúan tiltja a köhögést és köpést. Ha az ilyen gyermek a zsebkezdőjébe köp, onnan átragad a többire (törli a padot vele stb.) ha lenyeli a köpetet, bél-tuberkolózist kap. Több alkalmas köpőláda legyen egy osztályban, folyosón. Egy, de legfeljebb kétülésű padok legyenek. Iskolaépületben, tanteremben felnőttek számára semmiféle gyűlést, kiállítást, stb. ne engedjünk meg. Estéli tanítás (inasiskola) után gondos seprés kívánatos, de bizony nem volna megengedhető, hogy elemi iskolában inasok estéli oktatásban részesüljenek. Ezek a baj legveszedelmesebb terjesztői. A gyermekek minden osztályban figyelmeztetendők a tuberkolózis veszedelmére, kioktatandók, hogy óvhatják meg magukat e bajtól és miképen gátolhatják meg annak tovaterjedését.

EGYESÜLETI ÉLET.

Pályázat az izr. tanítók árváinak segélyezésére.

Az Orsz. Izr. Tanítóegyesület 1882-ben, fennállásának negyedszázados évfordulója alkalmából nyilvános gyűjtés útján, melyhez hazánk hitközségei, tanítótestületei és áldozatkész hitfeleink legnemesebbjei tetemes összeggel járultak, elhunyt tagjai *kiskoru árváinak gyámoltására* „Árva-alap“-ot létesített, melynek kamatjaiból alább közétett nyílt pályázat útján 900 korona kerül kiosztás alá.

A pályázati feltételek a következők:

I. Az „Orsz. Izr. Tanítóegyesület“ az árva-alapból rendelkezésére álló kamatok erejéig *hét* 100—100 koronából köztük *egy* 100 koronából álló *Reif Jakab* és egy 100 koronából álló *Ózer Zsigmond* nevére szóló alapítvány — és *egy* 200 (kétszáz) koronából álló árvasegélyt (mely utóbbi esetleg két 100—100 koronás segélyre bontható) oszt ki, oly elhunyt zsidó tanítók árvái közt, kiknek atyja legalább is három éven át volt az egyesületnek tagja.

II. Különös figyelembe részesülnek azon elhunyt rendes tagok szegénységben hátramaradt kiskorú gyermekei, kik a szülői házon kívül, idegen helyen nevelkednek.

III. Első sorban oly rendes tagok árvái vétetnek az alap jótéteményeinek kiosztásánál figyelembe, akik az Orsz. Izr. Tanítóegyesületnek régibb idő óta tagjai, járandóságukat pontosan befizették és az egyesület felvirágzásához egyébként is hozzájárultak.

Oly tagok árvái, kik három évnél rövidebb ideig voltak tagjai az egyesületnek, az árvasegélyre nem tarthatnak igényt.

IV. A folyamodók közül előnyben részesülnek oly tanítóözvegyek, mint a folyamodó árvák gyámjai, kik igen csekély, vagy semmiféle nyugdíjban nem részesülnek, továbbá azon tanítók árvái, kik életökben az árva-alap gyűjtése és az egyesületi tankönyvek terjesztése körül buzgólkodtak.

V. A *kétszáz koronából* álló árvasegélyre csak teljesen árva (atyátlan és anyátlan) tarthat igényt. De a választmány fentartja magának a jogot, hogy ezen kétszáz koronás segélyösszeget is esetleg két egyenlő részben, két atyátlan árva közt oszthatja meg.

VI. Az árvasegély elnyerése ügyében benyújtandó kérvényt, az árva-bizottság és vidéki kör-elnökök meghallgatása után a központi választmány intézi el végérvényesen.

VII. A segélyezésekre érdemeseket ajánlhatja: valamely vidéki kör, vidéki választmányi tag, hitközségi, iskolai és politikai hatóság.

VIII. Az árvasegély odaitélése *egyelőre* csak egy évre szól. Jogában áll azonban minden kiskorú árvának kérvényét megújítani.

IX. A családi és egyéb viszonyokat, nevezetesen a segélyezendő árva nevét, korát és esetleges foglalkozását vagy egyéb életkörülményeit feltűnítő hiteles adatokkal felszerelt kérvények, a folyamodó árvák gyámjai által *1903. évi január 20-áig* az egyesület elnökségéhez (Budapesten, Sip-utca 12. sz. a.) küldendők. Az odaitélés a január hó végén tartandó választmányi ülésben történik.

A kitűzött határidő után érkező, vagy hiányosan felszerelt kérvények csak az esetben vehetők figyelembe, ha az árvabizottság azt javasolja.

Budapesten, 1902. december 29-én.

Az Orsz. izr. Tanítóegyesület központi választmánya nevében:

Hajnal Jakob
egyes. titkár.

Kornfeld Gyula
egyes. elnök.

Pályázat.

Az „Orsz. Izr. Tanítóegyesület“ által létesített kétezerkoronás „*Jókai Mór alapítvány*“ ez évi kamatja — 100 korona — jövő hó folyamán kerül kiosztás alá. Az alapító levél értelmében ezen összeg oly izr. felekezeti tanítónak és egyesületi tagnak fog ösztöndíj címén odaitéltetni, aki a magyar nyelv oktatásában, valamely nemzetiséglakta vidéken működve, felsőbb hatóságok által is hivatalosan elismert sikereket tudott felmutatni. A jutalom odaitélésének joga a közp. választmány hármasként jelölése alapján, méltóságos dr. Jókai Mór, koszorús költőnkét illeti.

Felszólítjuk tehát egyesületünk mindazon tagjait, kik ezen ösztöndíj elnyeréseért folyamodni szándékoznak, hogy szíveskedjenek kellően felszerelt kérvényeiket az egyesületi elnökség címe alatt legkésőbb 1903. január hó 20-dikáig beküldeni.

Budapesten, 1902. december 29-én.

Hajnal Jakob
egyes. titkár.

Kornfeld Gyula
egyes. elnök.

Pályázat.

Az „Orsz. Izr. Tanítóegyesület“ által létesített „*Léderer Ábrahám-ösztöndij és segély alapítvány*“ f. évi kamatja — 100 kor. — január hóban kerül kiosztás alá. Ezen alapítvány elnyeréseért folyamodhatik:

a) közép-, vagy szakiskolát, valamint felsőbb tanintézetet látogató oly szegénysorsu, jó erkölcsü, szorgalmas tanuló, a kinek atyja egyesületünknek legalább három év óta rendes tagja. Egyenlő minősítvény mellett előnyben részesül azon folyamodó, kinek atyja egyesületi kiadványaink terjesztése által az egyesületi vagyon gyarapításához járult;

b) gyógyfürdőre szoruló, betegségben sínylődő gyermek, kinek atyja az az egyesületnek legalább három év óta tagja.

c) leánykiházasítás alkalmából anyagi segélyre szoruló egyesületi rendes tag.

Pályázati határidő 1903. január hó 20-dika.

Budapesten, 1902. december 29-én.

Hajnal Jakob
egyes. titkár.

Kornfeld Gyula
egyes. elnök.

Tudósítás.

A közp. választmány december hó 29-én ülést tartott, melyből a következőket jelentjük

Elnök: Kornfeld Gyula.

Jegyző: Hajnal Jakob.

Jelen voltak: Bárd Rezső, Győri Adolf, Lederer Ábrahám, Mandl Bernát, Mendl Lajos, Pfeiffer Ignác, Reif Jakob, Révai Miksa, Sebestyén Manó, Schichtancz Ármin, Székely Lajos, Tolnai J. Béla és Wolf Ármin.

Távolmaradásukat kimentették: Ózer Zsigmond, Adler Simon és Kuttner Miksa.

1. Miután az utolsó ülésről szóló jegyzőkönyv felolvasva és hitelesítve lön, elnök felkéri Pfeiffer Ignác választmányi tagot, mint a ki a központi vezetőséget a f. hó 25-én Pozsonyban tartott köri közgyűlésen képviselte, tegyen jelentést a tapasztaltakról.

Pfeiffer a körülés lefolyásáról részletesen számol be és jelenti, hogy az minden tekintetben eredményes volt, egyes mozzanatai pedig lélekemelőek. Nagy vívmánynak tekinthető különösen az az örvendetes jelenség, hogy a tanítóság Pozsonyban mind a két jellegű hitközség részéről ritka vendégszeretetben részesült. A tanácskozásoknál úgy a kongresszusi, mint az orthodox hitközség képviselve volt. Kiemeli továbbá, hogy a megjelent tanítók majdnem kivétel nélkül hitközségeik költségén utazhattak a gyűlésre. A gyűlés legnagyobb sikerét abban látja, hogy az eddigi pozsonyi-, nyitrai- és trencsényi köröknek egyesítése egyhangulag hozott határozattal történt meg és így az új „Észak-nyugati körünk“ működéséhez a legszebb reményeket fűzhetjük. E sikerhez a három megye zsidó tanítósága lelkesen hozzájárult; az érdem oroszánrésze pedig a pozsonyi kartársakat illeti.

Elnök örömeinek ad kifejezést az új kör-~~létesítése~~ fölött, különösen pedig a fölött, hogy az orthodox és kongresszusi hitközségek felekezetünk tanügyét olyan talajnak kezdik tekinteni, a melyet közösen ápolni kötelességüknek ismerik. Hogy ezen jelenség bekövetkezhetett, nem kis mértékben egyesületünk érdeme, a mely 36 évi fennállása óta céltudatossággal erre törekedett.

A választmány a jelentést örvendetes tudomásul veszi; elismerést és köszönetet szavaz mindazoknak, kik a gyűlés sikeréhez hozzájárultak. Első sorban a pozsonyi kongresszusi és orthodox hitközségek elöljáróinak és mindazon hitközségeknek, melyek tanítóikat utiköltséggel ellátták; továbbá köszönetet

szavaz Pfeiffer Ignácnak és Hajnal Jakabnak, a kik a közgyűlésen egyesületünk érdekeit tapintatossággal és sikerrel képviselték.

2. Elnök jelenti, hogy Groszmann Mór és Knopfler Sándor Sátoralja-Ujhelyen a zemplénmegyei tagtársak nevében az izr. tanítóárvák ellátása ügyében indítványt jelentettek be lapunkban való közlés végett.

A választmány tudomást vevén az indítvány tartalmáról, az „Értesítő”-ben való közlését esetleges hozzászólás céljára helyesli, az ügyet pedig átteszi az árva-bizottsághoz tanulmányozás és javaslattétel végett.

3. A magyar nyelvkönyvi pályamunkák ügyében jelenti elnök, hogy a második bírálatot a legközelebbi napokban várhatjuk és így ideje volna valakit avval megbízni, a ki hivatva lesz a választmány előtt a két bírálat tartalmát saját véleményével kiegészítve előadni.

A választmány ezzel elnök indítványára egyhangulag *Schichtancz* Ármint bizza meg.

4. Az egri izr. tantestület jelenti, hogy dr. Schwartz Miksa egri hit-szónok és az iskolaszéknek helyettes elnöke elhalálozott. A választmány mély részvétének jegyzőkönyvileg ad kifejezést, úgyszintén *Székely* Lipót, makói igazgató tagtársunk nevének szül. Steinhardt Leontinának elhúnyta felett.

5. Tárgyaltatnak a segélyezés iránt beérkezett kérvények és a választmány beható tanácskozás után következőleg határoz:

a) Egy tanítónak az elnök által folyósított 40 korona segélyt 60 koronára egészíti ki.

b) Egy kérvényező tagnak nem szavazhatta meg a választmány a segélyt, nagy tagdíjhátraléka miatt.

c) Egy másik tanítónak megtagadta a választmány a segélyt, mivel a segélyezés alapszabályok szerint nem volt indokolható.

d) Több kisebb-nagyobb segélyt, melyeket elnök az utolsó ülés óta folyósított, a választmány tudomásul vesz.

6. A választmány mindazon kérvények elintézését, melyekben a tagok hátralékos tagdíjaik lefizetésére halasztást kérnek, az elnökségre bizza.

7. Löwy Sámuel Derecskén működő rendes tag jelenti, hogy közbenjárása folytán az ottani izr. nőegylet mint pártoló tag évi 10 korona járulékkal lépett az egyesület kötelékébe. A választmány ezt örvendetes tudomásul veszi, köszönetét fejezi ki úgy a nőegylet, mint Löwy Sámuel buzgó tagtársnak.

8. Az egyesület rendes tagjaiul jelentkeztek: Leichner Ignác tanító Jász-Ápátiban (22 éves), Weisz Sámuel Fertő-Szt.-Miklóson (27 éves), Zsoldos Rezső Budapesten (22 éves), Schwarz Izidor Budapesten (28 éves). Stern Sámuel Sz.-Somlyón (35 éves).

A választmány ezek felvételét engedélyezi és az esetre, ha irataik rendben vannak, felhatalmazza az elnököt, hogy részökre a felvételi okmányt kiadhassa.

Egyesületünk északnyugati körének megalakulása.

Channukah első napján valóvá vált egyesületünk vezetőségének azon rég táplált óhaja, hogy hazánk északnyugati vidékén, különösen Pozsony-, Nyitra- és Trencsénmegyében működő zsidó tanítóságot szerves egészsze tömörítse. Bár névleg eddig is, mint a nevezett megyék fiókkörei, külön-külön szerepeltek, de évek hosszú során át alig adtak magukról életjelt. E vidéknek sajátos viszonyai egymásra utalják felekezeti tanügyünk munkásait; a zsidó iskola létérdeke szerves összműködést kíván. Ez indította e vidék vezető embereit arra, hogy egyesülésre szólítsák fel a 3 megyében működő kartársakat az északnyugati kör megalakítása céljából. A központi vezetőség a régi Pozsony vidéki kör buzgó elnökével: *Berger Benő*vel vállvetve minden lehető

elkövetett, hogy a december 25-ére Pozsonyba hirdetett alakuló ülés iránt nemcsak a zsidó tanítóság érdeklődését keltse föl, hanem az iskolafentartó hitközségek is tegyék lehetővé, hogy a kartársak minél számosabban jelenhessenek meg. Mintha minden tényező érezte volna e szövetkezés nagy fontosságát, mert az ülés egész programja és lefolyása méltó képet nyújtott a hivatásának magaslatán álló tanítócsoporthoz munkásságáról.

Channukah előestéjén a Blau-féle vendéglőben ismerkedési estélyre gyültek egybe azok, kik a csikorgó hidegben sem átallották a hosszú utat megtenni és nem egy őszbe csavarodott veterán tanítót hallottunk ott lelkes hévvel tósztolni az egybegyült kartársak között, kik igaz szeretettel és tisztelettel vették körül a zsidó tanítóságnak e kiváló alakjait. Emelte a hangulatot a pozsonyi kongresszusi hitközség fiatal rabbijának, dr. *Funk* Sámuelnek jelenléte, ki mint kollega mutatkozott be az egybegyülteknek és többszöri felszólalásával élénk eszmecserére adott alkalmat. Csak a késő éjjeli órák vetettek véget a kedélyes együttlétnek. Másnapra, a gyűlés megkezdésének idejére együtt volt e három megye zsidó tanítóságának színe-java, úgy, hogy az ülés helyisége: a pozsonyi Todesco Hermann alapítványából emelt izr. kisdédóvó díszterme, csakhamar megtelt a tagok-, küldöttségek- és vendégek-ből álló diszes közönséggel. A kongresszusi hitközséget dr. Löwinger Vilmos hitk. elnök képviselte, míg az orth. hitközség részéről Krausz Dávid, Schlenger Ede és Mayer Fülöp iskolaszéki tagok jelentek meg. A vendégek közül dr. Funk Sámuel rabbi, Gáldonyi Mór, Kovács Ignác kolozsvári gymn. tanár, Hajnal Jakab és még számosan tüntek ki. A kör tagjai közül következők voltak jelen: *Pozsonyból*: Berger Benő igazg. Buchsbaum Ármin, Ehrenthal Mór, Feuer Béla, Hahn Adolf, Jelinek József, Kohn Vilmos igazg. Österreicher Miksa, polg. isk. igazg., Pollák Albert, Schindler Lipót, Fischer Jakab, Schiller Recha, Reich Szeréna, Fischer Róza, Fuchs Elza, Blau Mór, Vermes Arnold, Grünwald Béla. *Nyitráról*: Stark Samu igazgató, Fischer Ignác, Bresnitz Benjamin, Brenner Henrik, König Izidor, Schwarcz Gyula. *Trencsénből*: Munk Béla igazgató. *Nagyszombatból*: Kohn Salamon, Ehrenthal Mór, Gerő Ignác, Reichenthal Adolf, Rosenzweig Márk. *Galgócról*: Vajda Miksa igazgató, Almási Albert, Galgóczy Ábrahám, Erdélyi Sándor. *Duna-Szerdahelyről*: Heilpern Benő igazgató, Reitzer Ignác, Kramer József. *Zsolnárról*: Mátrai Jakab igazgató, Büchler Samu és Rozenák Ignác *sasvári*, Lampl József *hidaskürti*, Weisz Samu *szakolcai*, Décsi József igazgató *érsekújvári*, Gyulai Arthur és Spiegler Rebeka *szempczi*, Blau Mór *n.-magyari*, Wittmann Pál *n.-tapolcsányi* tagtársak. A központi vezetőséget Pfeiffer Ignác egyesületi ellenőr képviselte.

Berger Benő igazgató, mint a pozsonyi vidéki fiókkör elnöke, lelkes szavakkal üdvözli megnyitójában a megjelenteket, jelzi az ülés fontosságát, melyen 3 nagy megye zsidó tanítósága tömörül, hogy megalakítsa az orsz. izr. tanítóegyesületnek észak-nyugati fiókkörét. Hivatva lesz e kör ezen vidék speciális viszonyait mérlegelve, a zsidó iskolában bizonyos egyöntetűséget, a magyar állam nyelvének terjesztésében határozott célt, a tanítók erkölcsi és anyagi jólétének emelkedését, orsz. izr. tanítóegyesületünk érdekeinek az eddiginél jóval érezhetőbb istápolását és tanítói öntudatunk fokozottabb megszilárdítását kivívni. Különösen üdvözli a központ képviselőjét, a pozsonyi hitközségek előljáróságait és küldöttségeit, az ülés munkálkodására Isten áldását kéri.

Dr. Löwinger Vilmos, a pozsonyi kongresszusi hitközség elnöke szép szavakban köszöni meg a hitközségekre vonatkozó megemlékezést, örömmel veszi, hogy a fiókkör alkalmat ad neki a zsidó tanítóság iránt érzett tiszteletének és nagyrabecsülésének kifejezésére.

Pfeiffer Ignác egyesületi ellenőr, mint a központi vezetőség kiküldöttje, az elnökség nevében üdvözli a megjelenteket, felhívja a tagtársakat az egye-

sülésre; hangsúlyozza, hogy a zsidó iskolák fennállását fenyegető veszéllyel szemben csakis vállvetett összműködés segíthet; ezen vidéken pedig annál inkább, miután az iskolafentartók magasabb intelligenciájuk és a hagyományos vallásos szellemüknél fogva a zsidó iskolát, mint felekezeti hitéletüknek egyik legerősebb várát egyhamar fel nem adják. Mégis helyén való az óvatos előrelátás. Épp ezért örömmel üdvözli az egyesülés eszméjét, nemcsak azért, mert az összetartás már magában véve erőt rejt, hanem e vidék zsidó tanítósa annyi kiváló, derék tagtárssal dicsekedhetik, kiknek célirányos tevékenysége utánzásra méltó példaként szolgálhat a zsidó tanítósa összességének. Nemzeti missziót is teljesít e vidéken a zsidó iskola, mert működésében nemcsak a felekezeti hitéletre hat ki, hanem a magyarság terjedését is hiven szolgálja, a mint azt az illetékes tanhatóságok mindenkor készséggel elismerték.

Megemlékezik a zsidó tanítósa derék nesztoráról, Buchsbaum Henrik pozsonyi nyugalmazott igazgatóról, ki már 40 évvel ezelőtt a „Ben-Chananja“-ban hangoztatta a zsidó tanítósa egyesülésének szükségességét. Lelkes szózata élénk visszhangra talált országszerte és megalakult az országos izr. tanítóegyesület, mely ma úgy anyagi, mint erkölcsi erőben legékesebben hirdeti eszméinek diadalát.

Miután ismételve üdvözli a megjelenteket, köszönetét fejezi ki a központ nevében Pozsony város mindkét izr. hitközségének, melyeknek előljáróságai gondoskodtak a vendégtanítók ellátásáról és elismerésre méltó módon járultak tőlük telhetőleg az ülés szép sikeréhez.

A múlt ülés jegyzőkönyvének felolvasása után *Ehrenthal Mór* pozsonyi tanító „*A zsidó iskolák múltja és jelene*“ című dolgozatát olvassa fel. Okos és megszívlelendő, tanulságban bővelkedő értekezéseért a körülés jegyzőkönyvi köszönetet szavaz előadónak. E tárgygyal szoros kapcsolatban állott *Gerő Ignác* nagyszombati tanítónak „*A zsidó iskola hanyatlása*“ című értekezése. Előadó behatóan foglalkozik a zsidó iskolák pusztulásának okaival, többek között a tanítók összetartozandósági érzetének hiányát, a zsidóság indifferentizmusát, a zsidó tanítóképzés fogyatékoságát tartja a baj belső kútforrásának. Előadása élénk eszmeeserére adott alkalmat, melyben *Dr. Funk Sámuel* rabbi, *Fischer Ignác* nyitrai, *Erdélyi Sándor* galgóczi tanítók, *Vajda Miksa* galgóczi és *Mátrai Jakab* zsolnai igazgatók vettek részt. Különös érdeklődést keltett *Dr. Funk* rabbi felszólalása; hosszabb előadásban reflektál előadó fejtegetéseire, kiemeli a zsidóság vallási hanyatlását, mely szerinte még a tanítósa egy részére is átragadt; inkább helyi viszonyokra vonatkozó, az orthodoxiát érintő megjegyzései élénk közbeszólásokra adtak alkalmat. Mint középiskolai vallástanár több évi tapasztalat után azon meggyőződésének ad kifejezést, hogy a zsidó elemi iskolát végzett tanuló elegendő héber ismerettel kerül a középiskolába és ennek ellenére vallástani tárgyokban való előmenetele a későbbi években nem áll arányban a magával hozott készültséggel. E jelenségből azon következtetést vonja le, hogy az el. iskolai zsidó tanító gyakorlati paedagogiájával több sikerrel taníthatná a középiskola alsó osztályaiban a vallástant; ajánlatosnak tartja tehát, hogy a zsidó tanítóképzésnél legyenek tekintettel e körülményre és adjanak alkalmat a tanítójelöltnak, hogy a középiskolai vallástanításra külön szaktan folyamlátogatása által a kellő kvalifikációt megszerezhesse. Különös elismeréssel szól a pesti izr. hitközség hitoktatásáról, talmud-tóra- és héber iskoláiról, ajánlja a tanítósa számára, hogy a vidéken is hasonló intézmények létesítésére törekedjenek. A körülés a második előadónak is jegyzőkönyvi köszönetet szavaz.

A napirend további tárgyát *Vermes Arnold* pozsonyi tanítónak előadása képezte, ki „Az izr. iskolai tanulók túlterhelése“ címen sok humorra és élénk megfigyelésre valló fejtegetéseivel több ízben élénk derűtséget idézett elő. Jegyzőkönyvi köszönettel adózott neki is a körülés.

Berger Benő pozsonyi igazgató és körelnök vállalkozott a következő tétel előadására: A tanítói fizetések rendezése az 1893. évi 26. t.-c. módosításával. Indítványozza, hogy hasson oda az Orsz. Izr. Tanítóegyesület központi vezetősége, mikép az állami tanítók fizetésemelésének megtörténtével a felekezeti tanítók fizetése is egyöntetűen emeltessék a fenti törvényczikknek megfelelő módosításával. A központ képviselőjének hozzászólása után a körülés ezen értelemben határoz.

Grünwald Béla pozsonyi tanító szép és lelkes szavakkal szól még a Pozsony-, Nyitra- és Trencsénmegyei körök egyesítéséről. Élénk helyesléssel kísérik szavait, mire *Berger Benő* körelnök kimondja, hogy e mai ülésből kifolyólag a régi pozsonyvidéki fiókkör megszűnik és egyhangu határozattal megalakul az országos izr. tanítóegyesületnek északnyugati fiókköre. Ezzel egyidejűleg Kohn Vilmos igazgatóval, ki eddig a titkári teendőket végezte, a beljük helyezett bizalmat megköszönve, lemond, felkéri Vajda Miksa galgóczi igazgatót, hogy mint körelnök vezesse a tisztújítást.

A körülés tagjai egyhangu lelkesedéssel *Berger Benő* pozsonyi igazgatót választják meg az egyesült körök elnökévé, tekintve azonban az északnyugati kör nagy területén a tagokkal való gyakoribb és bensőbb érintkezés szükségességét, társelnökkül Nyitramegyéből Vajda Miksa galgóczi igazgatót és Trencsén megyéből Mátrai Jakab zsolnai igazgatót választják meg. A kör jegyzője *Berger Benő* indítványára *Grünwald Béla* pozsonyi tanító lett, miután Kohn Vilmos, pozsonyi igazgató a reá eső egyhangu választást el nem fogadta.

Berger Benő körelnök elismeréssel emlékezik meg azon hitközségekről, melyek tanítóiknak utiköltség megszavazása által lehetővé tették, hogy a körülésen megjelenhessenek. Indítványozza, hogy a körülésből kifolyólag a nyitrai, zsolnai, galgóczi, szakolczai, sasvári, érsekújvári, trencsényi, nagyszombati orth. és status quo, szemeczi és d.-szerdahelyi hitközségeknek jegyzőkönyvi köszönet szavaztassék,

Indítványára még a körülés elhatározza, hogy a pozsonyi orth. izr. hitközség érdemes előjáróságának, valamint tantestületeinek különös elismerését fejezi ki azon ügybuzgóságért és jóakarattért, melylyel a nap sikeréhez a pozsonyi kongresszusi hitközséggel egyetemben hozzájárultak.

Indítványozza továbbá, hogy a körülés elismerésének, bizalmának és tántoríthatlan ragaszkodásának adjon kifejezést a központi vezetőség, különösen *Kornfeld Gyula* elnök iránt, ki önzetlen és tapintatos munkásságával oly híven szolgálja az ország zsidó tanítóságának érdekeit. Köszönetet szavazzon továbbá a központ képviselőjének, Pfeiffer Ignácnak, ki megjelenésével és a tanácskozásokban való részvételével a gyűlés sikerét emelte.

Elnöknek ezen indítványait a körülés egyhangulag és lelkesedéssel elfogadja.

Elnök felolvastatja a beérkezett üdvözléseket, ezek közül Dr. Wagner Lajosét, a pozsonyi általános tantestület elnökéét, Deutsch Mórét Szenicről, továbbá a győrvidéki fiókkörnek következő sorait:

Kedves Társ-fiókegylet!

Üdvös és messze kiható az, a mit Önök most művelnek. Egyesüléseknek köszönettel fog adózni a központ és imádott hazánk északnyugati zsidósága. Szívünk legbensejéből üdvözöljük Önöket, midőn az „Egyesült erővel“ jelszavát írják 3 vármegye izr. tanítóságának szent zászlajára. Éljeneink kísérik Önöket e sikeres és dicső munkájukban.

Győr, 1902. dec. 24-én.

Kitünő tisztelettel és kartársi üdvözlettel

Szőgyi G. Vilmos
a győrvidéki kör jegyzője.

Pfeiffer Mór
korelnök.

Az üdvözlő iratok felolvasását Buxbaum Henrik pozsonyi nyugalmazott igazgatónak sorai zárják be:

Mélyen tisztelt Kör!

Gyöngélkedésem következtében részt nem vehetek e gyűlésen. Van tehát szerencsém ez uton „Isten hozott“-at mondani.

Isten nevében legyenek üdvözölve és áldva mind azon urak, a kik ide jöttek Izrael népe, ifjúsága és iskolája javára közreműködni. Isten áldja működését!

Mély tisztelettel

Buxbaum Henrik.

A megjelentek az elnök éltetésével hagyták el az üléstermet és mint a két hitközség vendégei közös ebédre gyülekeztek, hol derült hangulatban néhány órát kellemesen töltöttek el és a kartársi szeretet nyilvánulásai között szebbnél szebb felköszöntőket mondtak egymásra. Itt is élénk érdeklődést keltettek Dr. Funk rabbinak szellemes és tanulságos felszólalásai.

Ez alkalommal nem feledkeztek meg tagtársaink egyesületünk árva-alapjáról. A távozóknak még soká élénk emlékekben fognak élni az e körülésen nyert kedvező benyomások és beigazolást nyer azon hitünk, hogy a zsidó tanító hű munkása a hazai és felekezeti tanügynek.

Tudósító.

1902. évi december hóban tagsági díjat fizettek:

A) Pártoló tagok:

	kor.		kor.
Ambrus Sándor, Győr	5.—	Izr. hitk., Nyiregyháza ...	10.—
Boskovitz Dávid, ...	10.—	„ Székesfehérvár ...	10.—
Chewra Kadisa, Brezdán	10.—	„ jótékony egyesület, Siklós	10.—
„ „ Győr	10.—	„ nőegylet, Dunaföldvár ...	10.—
Friedmann Márkus, Homonna	10.	„ N.-Szombat	10.
Dr. Herzog Manó, Kaposvár	10.	„ Szarvas... ..	10.—
Izr. hitk., Galgóc... ..	10 —	„ iskolasz. Liptó-Rózsahegy 1901/2	20.—
„ Győr ...	10.—	„ Sopron ...	10.—
„ Kaposvár	10.—	Dr. Pfeiffer Fülöp, Győr	10.—
„ Losoncz... ..	10.—	Dr. Policzner Bernát, Liptó-Rózsahegy	10.
„ Komárom ...	10.—	Vitt Manó, Budapest	10.—
„ L-Szt.-Miklós	10.—	Dr. Weiszbürg Gyula, Budapest	10.—
„ Mohol	10.—		

B) Rendes tagok:

	Hátr. kor.	f. é. kor.		Hátr. kor.	f. kor.
Adler Jakab, Bpest ...	—.—	8.—	Baumgarten Simon, Miskolcz	—.—	4.—
Adler József, Pécsvárad	—.—	4.—	Baumhorn Ede, Szolnok	—.—	8.—
Almási Albert, Galgóc ...	—.—	8.—	Bérczi Fülöp, Orosháza	—.—	8.—
Altstädter Lajos, Szombathely	—.—	8.—	Berger Ármán, Bolesó	—.—	8.—
Anhaltzer Jakab, N.-Szt.-Miklós... ..	—.—	8.—	Berger Béla, K-Szt-Miklós... ..	—.—	8.—
Balla Bernát, Budapest	—	8.—	Berger Benő, Pozsony... ..	—.—	8.—
Bálint Dezső, Kurima... ..	4.—	4	Berkes Jakab Bpest	—	8.—
Bánóczy Henrik, Temesvár... ..	4.—	—	Biedermann Adolf, Eger	—.—	8.—
Barna Jakab, Budapest	8.—	—.—	Biró Samu, Sopron ...	6.—	2.—
Barna Jónás, „ ...	—.—	8.—	Blau Samu, Körmend... ..	—.—	8.—
Barta Albert, Zala-Szt.-Grót	—.—	8.—	Blum Salamon, Uj-Verbász		8.—
Barta Fülöp, Veszprém	—.	8.	Bónis Menyhért, Nyiregyháza	—.	8.
Bató J Lipót, Budapest	—.—	8.—	Bonyhádi Miksa, Szempcz	—.—	8.—
Bátori Sándor, Alb.-Irsa	—.—	8.—	Böhm József, Kis-Bér ...	—.—	8.—
Bauer Mór, Villány	—.—	4.—	Braun Ede, Alsó-Recsény	—.—	8.—
Baum Ármán, Perbete... ..	—.—	8.	Braun József, Tiszaföldvár	—.—	8.—
Baumgarten Samu, Győr	—.—	8.—	Brauner Adolf, Zombor	—.—	8.—

	Hátr.	f. é.		Hátr.	f. é.
	korona			korona	
Dr. Braun Salamon, Bndapest ...	—.	8.—	Havas Károly, Komárom ...	—.	8.—
Breuer Gyula, Győr ...	8.—	—.	Heilpern Benő, Duna-Szerdahely	—.	8.—
Breznitz Benjámín, Nyitra ..	—.	8.—	Hermann József, Mátészalka	—.	8.—
Bricht Nándor, L-Rózsahegy	—.	8.—	Hercz Bernát, Kis-Jenő	—.	8.—
Bródi Ármin, Pomáz	—.	8.—	Herczfeld Jakab, Tata...	—.	8.—
Brüll Salamon, Vág-Ujhely	4.	—.	Herczka János, Budapest	6.—	2.—
Buxbaum Ármin, Pozsony...	4.—	4.—	Hirschfeld Ödön, Zenta	.—	8.—
Buxbaum Henrik,	—	8.—	Hoch József, Pécs ...	—.	8.—
Csajági Béla, Budapest	4.—	—.	Hochenberg Vilmos, Nagy-Bittse	—.	8.—
Csajági Bernát, Kula	—.	8.—	Hoffmann Lajos, Nagy-Szalonta	.—	8.—
Czakó Jakab, Bártfa	—.	8.—	Hoffmann Mór, Budapest	—.	8.—
Darvas Salamon, Ó-Becse ...	—.	4.—	Holländer Áron, Ó-Gyala	.—	8.—
Deák Adolf, Léva...	—.	8.—	Horn Lipót, Báth...	—.	8.—
Deutsch Mór, Ádánd	—.	8.—	Horn Samu, Verpelét ...	—.	8.—
Deutsch Mór, Szenicz...	.—	8.—	Horovitz Náthán, H.-M.-Vásárhely	—.	8.—
Décsi József, Érsekujvár	—.	8.—	Horovitz Simon, Budapest	—.	8.—
Dobó Miksa, Oszlány	.—	8.—	Jellinek József, Pozsony	—.	8.—
Donáth Nándor, Bpest...	—.	8.—	Kalmár Dávid, Ó-Becse ...	20.	8.—
Dőri S. Zsigmond Bpest		4.—	Kampler P. Péter, H.-Böszörmény	—.	8.—
Ecker György, Nagy-Vázsony	.—	8.—	Kanizsai Mór, Modor ...	—.	8.—
Eckstein Lipót, S-Tarján ...	4.—	—.	Kardos Samu, Szombathely	.—	8.—
Ehrenthal Mór, N-Szombat	2.—	6.—	Kálmán Mátyás, Turkeve	—.	8.—
Eibenschütz Fülöp, Diószeg	—.	8.—	Kellner Ignác, Siklós...	—	8.—
Elzász Manó, L-Rózsahegy	—.	8.—	Kemény Simon, H.-M.-Vásárhely	4.—	4.—
Engel Adolf, Budapest	—.	8.—	Klein Adolf, Petrovoszelo	—.	8.—
Erdélyi Sándor, Galgóc	—.	8.—	Klein Lipót, Uj-Verbász	6.—	2.—
Erdős Jakab, Baja...	—.	8.—	Klein Sándor, Nagylak	—.	4.—
Erdős Soma, Siklós	12.—	.—	Kleinwald Lipót, Ó-Becse	—.	4.—
Fehér Sámuel, Laczháza ...	—.	8.—	Kohn Ede, Sebes-Kellemes	—.	8.—
Feuermann Márk, Szepes-Váralja	.—	8.—	Kohn Simon, Miskolcz	—.	8.—
Fischer Ignác, Nyitra...	6.—	—.	Kondor Ignác, Budapest	—.	8.—
Fischer Lipót, L-Szt-Miklós	—.	8.—	Kornfeld Gyula, Budapest...	—.	8.—
Fischer Márk, Budapest	.—	4.—	Kornhauser Simon, Késmárk	—.	8.—
Fischhof Márk, Heves ..	4.—	4.—	Körösi József, Szombathely	—.	8.—
Fischmann Ignác, Paks ...	—.	8.—	Kramer József, Duna-Szerdahely	4.—	—.
Fleischmann J. Gyula, Budapest	—.	8.—	Kramer Miksa, Vác ...	—.	8.—
Földes Lipót,	—.	8.—	Kramer Simon, Dunapentele		8.—
Fodor Miksa, Vágsellye		8.—	Krausz Jakab, Budapest	—.	8.—
Freund Bernát, Nagy-Bittse	—.	8.—	Krausz Jakab, Veszprém	—.	8.—
Friedmann Adolf, Ungvár	—.	8.—	Dr. Krausz Sámuel, Budapest		8.—
Friedmann Lipót,	—.	3.—	Krausz Simon, Miskolcz	—.	8.—
Friedmann Márton, Farád...	—	8.—	Krausz Vilmos, Galantha	4.—	2.—
Füredi Ignác, Budapest ...	—.	8.—	Kuttner Miksa, Budapest	—.	8.—
Füzi Márk, L-Szt-Miklós ...	—.	8.—	Ladányi Bernát, Zsarnócza	—.	8.—
Galandauer Irma, Szabadka	4.—	4.—	Ladányi Miksa, Budapest	—.	8.—
Galgóczi Ábrahám, Galgóc	.—	8.—	Lakner Mór, Eger...	—.	4.—
Gál Simon, Nagy-Rippény	—.	8.—	Lebovics Izsák, Ó-Liszka	9.—	—.
Geiger Miksa, Esztergom	—.	8.—	Leitersdorfer József, L-Rózsahegy	—.	8.—
Gerő Ignác, Nagy-Szombat	4.—	4.—	Lendvai Fülöp, Kis-Márton	4.—	.—
Gipsz Ignác, Pöstyén	4.—	4.—	Lengyel Manó, Baja ...		8.—
Gold Adolf, Marczali	—.	8.—	Letényi Ármin, Varannó ...	—.	8.—
Goldberg Maier, Budapest	4.—		Lederer Ábrahám, Budapest	—.	8.—
Goldhammer Samu, Csorna	—.	8.—	Lederer József, Soroksár	—.	8.—
Gömöri Ármin, Kaposvár ...	—.	8.—	Lévai Izor, Budapest	—.	8.—
Groszmann Abr., Aranyos-Torda	—.	8.—	Lipscher Jakab, Zsámbék	—	8.—
Groszmann Adolf, Trencsén	.—	8.—	Lantos Simon, Dunaföldvár		8.—
Grün Jakab, Paks	4.—	4.—	Löbl Lipót, Marczali		8.—
Grünberger Fülöp, Nagy-Bittse...	—.	8.—	Löffler Jónás, Nagybecskerek	—.	8.—
Grünblatt Áron, Spácza	—.	4.—	László Arnold, Lengyeltóti...	4.—	4.—
Gyömörei Miksa, Zala-Lövö	—.	8.—	Löblovics Izsák, Girált	—.	8.—
Haas Mór, Péczel...	.—	8.—	Löwy Mózes, Vágszered	—.	8.—
Hajnal Jakab Bpest	.—	8.—	Löwenstein Paula, Veszprém	—.	8.—
Halász Mór, Szatmár ...	4.—	4.—	Löwy Fülöp, Stanisics	—.	8.—
Halász Nátán, Budapest ...	2.—	2.—	Löwi Sámuel, Derecske	—.	4.—
Handelsmann Leó, Szabadka	—.	8.—	Maislis Ferencz, Budapest...	—.	8.—
Havas Henrik, Kis-Kőrös	—.	4.—	Mandl Bernát,	—.	8.—

	Hátr.	f.		Hátr.	f. é.
	korona			korona	
Mannheim Sámuel, V -Apáthi	6.—	2.—	Schischa Adolf, Pápa ..	—.—	8.—
Marmorstein Samu, Vittencz	—.—	8.—	Schlesinger Ármin, Érd ...	—.—	4.—
Dr. Málnai Mihály, Budapest	.—	8.—	Schlosz Lajos, Rimaszombat	.—	8.—
Mátrai Jakab, Zsolna	.—	8.—	Schön Bernát, Győr	8.—	—.—
Menczer Ignác, Nyitra	—.—	8.—	Schön Dávid, Bpest ...	—.—	8.—
Mendl Lajos, Budapest	—.—	8.—	Schönberger Mór, Huszt ...	6.—	2.—
Müller Adolf, Budapest	—.—	8.—	Schönberger Samu, Felső-Szeli	.—	8.—
Nagy József, Bezdán	—.—	8.—	Schönbrunn Márk, Miskolcz		8.—
Natonek Dezső, Vác	—.—	8.—	Schönfeld Arnold, Vác	—.—	8.—
Neuberger Lipót, Nagy-Szombat	—.—	8.—	Schwarz Ábrahám, Verbó	—.—	8.—
Neufeld Ármin, Zólyom	—.—	8.—	Schwarz Lipót, Kassa	—.—	8.—
Neumann Vilmos, T.-Beő	4.—	—.—	Schwarz Márk, Vác ...	2.—	—.—
Nuszbaum József, Pápa ...	—.—	8.—	Stark Mór, Szenicz ...	—.—	8.—
Ornstein Salamon. Jászberény ...	—.—	8.—	Stein Dávid, Rákospalota...	4.—	.—
Österreicher Miksa, Pozsony	—.—	8.—	Steiner Dávid, Babocsa	—.—	4.—
Österreicher Mór, Pápa	—.—	8.—	Steiner Ignác, Léva	—.—	8.—
Ózer Zsigmond, Budapest	.—	8.—	Steinitz Gyula, Luki	—.—	8.—
Pallós Adolf, Tarnócz ...	—.	4.—	Stern Mór, Bpest ..	4.—	4.—
Pártos Samu, Zombor	.—	8.—	Stier Ignác, Mosony	—.	4.—
Pfeiffer Ignác, Budapest		8.—	Strausz Zsigmond, Tapolca	—.—	8.—
Pfeiffer Mór. Győr ...	—.	8.—	Szabó Lipót, Szécsény...	4.—	—.—
Pollacsek G. Vilmos, M.-Vásárhely	—.—	8.—	Szalai Dávid, Bpest	—.—	8.—
Pollacsek Mór, Stomfa	4.—	8.—	Szántó Ede, Szabadka	—.—	8.—
Pollák Albert, Pozsony	—.—	8.—	Szántó Sámuel, Bpest	—.—	8.—
Pollák Kaim, Bpest	—.—	8.—	Székely Adolf, Eperjes	8.—	.—
Partos Károly, Vasvár ...	4.—	4.—	Székely Lajos, Bpest		8.—
Porges Hermína, Besztercebánya	—.—	8.—	Szép Lipót, Veszprém—	8.—
Radó Vilmos, Bpest ...	—.	8.—	Szilágyi Mór, Orosháza	—.	8.—
Ranschburg Adolf, Czegléd	—.—	8.—	Szilágyi Nándor, Kassa	—.—	8.—
Rechnitz Adolf, Besztercebánya	4.—	4.—	Szirtes Miksa, Beodra ..	4.—	4.—
Redlich Mór, Boldogasszony	—.—	8.—	Szögyi G. Vilmos, Győr	—.—	8.—
Reimann Mór, N.-Tapolcsány ...	10.—	—.—	Szögyi Ignác, Ujpest...	—.—	8.—
Reitzer Ignác, Duna-Szerdahely	—.	8.—	Takács Ármin, Miava ...	—.—	8.—
Révai Miksa, Bpest ...	—.	8.—	Tauber Nándor, Késmárk	—.—	8.—
Révai Miksa, Keszthely—	8.—	Tauszig Mór, Gyöng	—.—	4.—
Révész Márton, Szombathely	—.—	8.—	Vajda Miksa, Galgóc...	.—	8.—
Róna Lipót, Bpest	8.—	—.—	Várad Zsigmond. Bpest	—.—	8.—
ónai M Dávid, B.-Topolya	—.—	8.—	Vázsonyi Izidor, Tapolca	—.—	8.—
Rózsa Ede, Bpest—	8.—	Vitt József, Sárospatak	—.	8.—
Rosenberg Nándor, Szeged	—.—	8.—	Weinberger Mór, V -Námény	—.—	8.—
Róth Lajos, Námesztó...	—.—	8.—	Weisz Gábor Pécs ...		8.—
Sasvári Béla, Pécs ...	—.	8.—	Dr. Weisz Miksa Budapest	—.—	8.—
Sebestyén Manó, Bpest	6.—	2.—	Weisz Mózes, Miskolcz	—.	8.—
Silberstein Ede, Mosóc	—.	8.—	Weisz Náthán, Lőcse ...	—.—	8.—
Dr. Simonyi Jenő, Bpest	—.—	8.—	Weisz Náthán, Turaluka	4.—	2.—
Sipós Lipót, Szarvas ...	8.—	—.—	Weisz Samu, Szakolca	—.—	8.—
Spronc Adolf, Nyitra-Pereszleny	—.	8.—	Weisz Zsigmond, Trsztena ..	—.—	4.—
Spronc Dávid, Miskolcz	—.—	8.—	Wiener Jakab, Zsolna...	—.—	8.—
Spronc Ede, Vág-Szered	—.—	8.—	Wolf Ármin, Bpest ...	—.—	8.—
Schächter Károly, Győrsziget	—.—	8.—	Wurmfeld Ignác, Körmend	—.	8.—
Schichtanz Ármin, Bpest	.—	8.—	Zeisler Mór, Kecskemét	—.	8.—
Schindler Lipót, Pozsony	—.—	8.—	Zuckermann Frigyes, Homonna...	—.—	8.—

Bárcagyűjtés.

	Kor.		Kor.
Sipos Lipót, Szarvas ...	11.—	Donáth Dávid, Beled	3.—
Lengyel Samu, Homonna	4.60	Bródy Ármin, Pomáz ...	1.50
Halász Mór, Szatmár	1.—	Grünberger Fülöp, Nagy-Bittse	3.—
Haas Mór, Péczel ...	3.—	Füzi Márk, L.-Szt.-Miklós	5.30
Stark Mór, Szenicz ...	— 50	Pfeiffer Mór, Győr ...	5 40
Wiener Jakab, Zsolna ...	5.—	Fischer Lipót, L.-Szt -Miklós	5.30
Biró Samu, Sopron ...	5.80	Holländer Áron, Ó-Gyalla	5.40
Lotényi Ármin, Varannó	1.—	Kacz Henrik, L.-Szt.-Miklós	5.40
Deák Adolf. Léva ...	—	Barta Fülöp, Veszprém	2.70
Nagy József, Bezdán	2.—	Weisz Zsigmond, Trsztena	2.—

	kor.		kor.
Reitzer Ignác, Duna-Szerdahely	3.40	Groszmann Mór, S.-A.-Ujhely	4.—
Székely Adolf, Eperjes.	4.—	Klein Sándor, Nagylak	4 —
Deutsch Mór, Szenicz	6 20	Gyűjtés a pozsonyvidéki körben	9.60
Schönberger Soma, Felső-Szeli	1.—	Löwy Fülöp, Stanisics	3.—
Grün Jakab, Paks...	4.—	Lakner Mór, Eger	2.—

Gyűjtés az árva-alapra.

	Kor.		Kor.
Reitzer Ignác és Áldori Bertalan, Duna-Szerdahely, az árva-alap javára rendezett műkedvelői előadás tiszta jövedelme	30.—	Bérczi Fülöp, Orosháza, gyűjtése növendékei segítségével	50.20
Sasvári Béla, Pécs gyűjtése		Reitzer Ignác, Dunaszerdahely	1.
Goldberger Józsefné	10.—	Fischer Lipót, L.-Szt.-Miklós adománya	7. —
Lederer József, Soroksár gyűjtése	5.40	Erdős Soma Siklós gyűjtése	12.16
		Izr. hitk. Veszprém ez évi járuléka árva-alapra	20.—
		Grün Jakab, Paks gyűjtése	1.70

Erdős Soma igazgató gyűjtése Fürst Adolf 1 korona 50 fillér, Szücs Lázár 50 fillér, Schwarcz Ottó 1 korona, Pick Miksa 2 korona, Csernohorszky Mór 1 korona, Révész Oszkár 50 fillér, Kulin Izsó 50 fillér, Wida Miklós 2 korona Fürst H Ármán 50 fillér, Steinbach József 50 fillér — A siklói zsidó iskola III IV. oszt. gyűjtése Kürschner Erzsébet 6 fillér, Gold Viktor 6 fillér, Berzsenyi Imre 60 fillér, Schlesinger Betti 4 fillér, Spitzer Károly 10 fillér, Fodor Ottó 20 fillér, Paunz Erzsébet 12 fillér, Fischl Etel 6 fillér, Kadelburg Ignác 4 fillér, Spitzer Manó 4 fillér, Weisz Franciska 6 fillér, Grünbaum Sándor 4 fillér, Lóvi Berta 10 fillér, Klein Etel 4 fillér, Békási Dániel 20 fillér. Összesen 12 kor. 16 fillér.

Adomány.

Izr. filléregylet, Homonna, adománya Lengyel igazgató közbenjárásával 10 korona
A pesti izr. hitk. eljárásának adománya Pollak Leon és Babetta-féle alapítvány 40 „
1902. évi kamataiból ...
Budapesten, 1902. december hó 29-én.

Györi Adolf
pénztáros,

HIREK ISKOLÁINK ÉLETÉBŐL.

Napközi otthon iskolás-gyermekek számára. Ezen igazán üdvös intézmény története Stern Ábrahám, a pesti izr. hitk. elemi és polgári fiúiskola igazgatójának nevéhez fűződik, mint a ki azt hatáskörében legelőször megvalósította és a ki az intézménynek egyedüli helyes és találó címet is adott. Hogy az eszme nem holtan szült gyermek, bizonyítja azon öröndetes jelenség, hogy a napközi otthonokat már számos fővárosi iskolában is berendezték, a hol szintén áldásosan működnek és a jelek után ítélve várható, hogy rövid idő múlva minden iskolával kapcsolatban életbeléptetik ezt az intézményt.

Stern Ábrahám igazgató ezen kedvelt intézményét tartós szeretettel fejleszt, növeli, nem kimélve sem időt, sem fáradságot, és ezen igyekezetében buzgón támogatja nagy tantestülete.

A folyó iskolaévben 60-nál több gyermek élvezi a napközi otthon jótéteményeit, azaz az iskola helyiségeiben hasznos munkával, szórakoztató és testedző játékkal töltik szabad idejüket; leckéjüket tanulják, feladataikat írják, rajzolnak és ha megéheztek, uzsonnát is kapnak. Mindezt a gyermekek fésztelenül teszik, mert a felügyeletet csak akkor érzik, ha pajkosságuk kicsap a határon túl. A 60 gyermek közül annyi a teljesen szegény, hogy 30—40 gyermeknek ételmezéséről is kellett gondoskodni és ez sikerült is. Részint a tanulóifjúság közt rendszeresített gyűjtés által, részint pedig iskolabarátok adakozásai által. A gyűjtésben a tantestület minden egyes tagja lelkesen segít az igazgatónak és így lehetséges lett, hogy 40 gyermek naponként reggelit kap, 30 pedig népkonyhai jegyet, mely nekik az ebédet biztosítja.

Azonban nem helyesen ítélik meg a N. O. intézményét azok, kik ebben csakis jótékonyági akciót látnak. Nem a fűtött szoba, a jó világítás és a tápláló eledel nyújtásában keresendő a N. O. főjelentősége: nagy annak erkölcsi hatása is. A nagyváros gazdasági és társadalmi szomorú viszonyok legnagyobb súlylyal a szegény néposztályra nehezednek és itt a gyermekek a szülők helyzeténél fogva gyakran erkölcsi züllésnek vannak kitéve. A szülők a megélhetés gondjainak nyomasztó súlya alatt nem veszik észre, hogy gyermekük lelke milyen behatások alatt romlik. A szülők kenyérkeresete folytán a gyermekek az *utcán* kénytelenek kóborolni: az iskola otthont nyújt nekik; némelyik gyermek szeretne tanulni, de munkájában segítségre, támaszra van szüksége, de a szülők azt nem nyújthatják: a tanuló elkedvetlenedik, teljesen elhanyagolja magát. A N. O. gondoskodik róla, hogy legyen, a ki útbaigazítja. A tanuló unatkozik, munkája végeztével nem tudja mihez fogjon, megint az utcára, rossz társaságba megy, hol rosszra csábítják; a N. O. kellemes otthont nyújt nemes, hozzá illő szórakozással.

Ez a Napközi Otthon főjelentősége; a gyermek tudja, érzi, hogy az iskola neki nemcsak tudást ad, hanem szeretettel gondoskodik róla. A szegény szülő hálával veszi ezt a gondoskodást, a jobbmódú elismeréssel nézi az iskolának ezt a munkásságát. A kapocs iskola és szülői ház között bensőbb lesz és volt eset rá, hogy jobbmódú szülők is az intézmény hathatósabb támogatása mellett helyet kértek gyermekük számára a Napközi Otthonban. Vajha mielőbb számot adhatnánk ezen intézmény elterjedéséről és meghonosodásáról legalább minden nagyobb városi zsidó iskolában.

Történelmi ünnepély az iskolában. A történelmi eseményekről való kegyeletes megemlékezés a zsidóságnak vérébe ment át; hiszen vallási ünnepeink legtöbbször egyszermind történelmi visszaemlékezés. A múlt iránti kegyelet ébresztésére szolgálnak a hivatalosan elrendelt iskolai ünnepélyek is (ápr. 11., június 8. és nov. 19.). A pesti izr. hitk. elemi és polg. fiúiskola az idén megkísérelte, hogyan lehetne ünnepélyes formában történelmi visszaemlékezéseket a tanítás keretébe illeszteni, úgy, hogy azok ne csak a tanulók megerősítésére szolgáljanak, hanem különös formájuk által hathatósabban megerősítsék a kegyelet érzését. Történelmi ünnepélyt rendezett azon hősök és vértanúk emlékére, kik 350 évvel ezelőtt a törökök terjeszkedése idején a nemzet szabadságaért küzdöttek.

A történet tanárának bevezető szavai után a korszakot és a hősöket megünneplő költeményeket szavaltak a felsőbb osztályú növendékek, közben pedig ugyancsak ezen korból fenmaradt énekeket énekelt az ifjúság.

Meglátszott a tanulókon, hogy az ünnepély mély benyomást gyakorolt rájuk és feszült figyelemmel hallgatták az egyes előadókat.

Az iskola időről-időre ezentúl is fog ilyen ünnepélyeket rendezni.

Schichtancz Ármin.

Debrecen. A debreceni izr. iskolák tantestülete dec. hó 21-én emlékeztetés, jubileumi ünnepélyt rendezett *Kohut Mór* ottani kartársunk tiszteletére 40 éves tanítói működése alkalmából. A jubileumi ünnepély fényesen sikerült és Debrecen városában s környékén eseményszámba ment. Az ünnepélyen a hitközség színe-java, a politikai, egyházi és tanügyi hatóságok s igen nagy közönség vett részt. A legkülönfélébb világi és egyházi hatóságok ilyenén együttműködése egy öreg, zsidó tanító tiszteletére, dicséretére válik Debrecen szab. kir. városnak, de fokmérője ama tekintélynek és elismerésnek is, melyet ottani kartársaink munkásságukkal kivívtak. Az ünnepély folyamán a jubiláló kartárs érdemeit szebbnél-szebb beszédekben igen számosan méltatták: saját iskolaszékének és hitközségének elnöké, az ottani katolikus püspök, a református és az evangélikus lelkész, a kir. tanfelügyelő úr a közoktatásügyi minisz-

terium nevében, saját iskolájának és a többi tanintézetek testületeinek szónokai, volt és jelenlegi tanítványainak küldöttjei, kik mindannyian elismeréssel adóztak az ünneplő kartársnak. A jubileum napján az izr. tantestület hangversenyt is rendezett, mely ugyancsak fényesen sikerült. Az emlékezetes napot bankett zárta be, a melyen szebbnél-szebb felköszöntőkben ünnepelték a nap hőseit.

Lippe József.

Vágújhely. Érdemes tagtársunk *Klein Lipót*, a vágújhelyi izr. iskola igazgató-tanítója, az iskolánál töltött 36 évi sikeres munkásság után nyugalomba vonult. Hitközsége diszülés keretében bucsuzott szeretett, öreg tanítójától. Ezt a diszülést az egész hitközség szeretetének spontán nyilatkozata és apraja-nagyjának ragaszkodása valóságos ünneppé avatta, a melyen a hitközség és a volt tanítványok nevében bucsuzó szónokok ez érzelmeknek megható szavakban adtak kifejezést, egyszersmind ékesszólóan méltatván a nyugalomba vonuló derék tanító hervadhatlan érdemeit. — Nyugalomba vonuló érdemes kartársunkat ez ünnepség alkalmából mi is melegen üdvözöljük.

Magániskola. *Fodor Márkus* fiatal kartársunk Alsó-Vesztericen az ottani hitközség támogatása mellett izr. felekezeti magániskolát nyitott.

Eszék. Fiatal kartársunkat, *Sonnenschein Zsigmondot*, az eszéki hitközség izr. felekezeti iskolájához tanítónak választotta.

Névmagyarosítás. *Kohn Izidor* z.-tapolcai tagtársunk nevét „*Vázsonyi*“-ra magyarosította.

VEGYESEK.

Figyelmeztetés. Egyesületünk tisztelt tagjait arra kérjük, hogy az esedékes tagsági díjakat január hó 15-ig annál biztosabban beküldeni sziveskedjenek, minthogy ellenkező esetben kénytelenek volnánk nevüket a február elsején kiadandó névsorból kihagyni.

1903. Az idők végtelen folyásában nincs megállás, nincs szünet; szakadatlan rohanással vonul el felettünk. És mi gyarló emberi számításunkkal mégis részekre bontjuk az oszthatatlan örökkévalóságot. Új esztendőt irunk s a régit temetjük és aggódó szorongással vagy reményteljes lélekkel kérjük, lessük, mit rejt ez újabb esztendő méhében: bánatot-e vagy örömet, sujtó esapást vagy boldogító szerencsét, életet vagy halált. A Gondviselés jóságos fátyollal borítja a jövőt, áthatatlan homálylyal fedi el a jót és rosszat egyaránt és mi kérkedő kíváncsisággal akarjuk a fátyolt fellebbenteni, emberi tervezgetéssel a jövőt borító homályt eloszlatni. Hiu törekvés, oktalan ábránd; a Gondviselés útjai kiszámíthatatlanok és az emberi tervekkel Isten végez! S mégis megállunk egy pillanatra újév napján, az idő e látszólagos határkövénel, hogy jó kívánságokkal bátorítsuk egymást, hogy annyiszor megtépett reményeinket új életre keltsük. És bármennyi csalódást hozott a múlt és bármily keveset váltott be abból, a mit ígérni látszott, új és újabb várakozással nézünk a jövőnek elébe és hiszszük, várjuk reményeink megvalósulását. Bár jobb volna ez az örömmel és kétséggel üdvözölt új esztendő elődjeinél és kárpótolna mindannyiunkat a múlt csalódásaiért, szerencsét és áldást, békét és boldogságot hozván mi édes magyar hazánknak és magyar népünk minden fiának! Legyen ez új esztendő a boldog élet éve minden hitsorsosunk, minden kartársunk számára; legyen a sikeres, az eredményes munkásság éve minden törekvő igaz ember számára! Kedves tagtársainknak és olvasóinknak b. u. é. k.!

Büszke önérzettel és meglegedettséggel tekinthet egyesületünk vezetősége az északnyugati fiókkörnek Pozsonyban történt megalakulására. Az ott nyert tapasztalatok azon reménnyel kecsegtetnek bennünket, hogy ennek nyomán országszerte szervezkedni fognak többi köreink is és részt kérnek azon munkásságból, mely jelen viszonyaink között a zsidó tanítóságra vár. Csakis ily módon remélhetjük, csakis intenzív munkássággal szállhatunk szembe vértzetten a zsidó iskolák pusztulásának veszélyével és megtaláljuk az eszközöket, a melyek segítségével legyőzhetjük azon bajokat, melyekkel a zsidó tanító, magára hagyatva, megküzdeni képtelen.

Lélekemelő látvány volt a pozsonyi ülésen, miképen buzgólkodtak a veterán és ifjú tagtársak egyaránt egyesületi ügyeink iránt; ide sereglettek közélről és távolról nem kimélve sem fáradságot, sem költséget, hogy kiki hozzájárulhasson a tanácskozások sikeréhez. Nem kevésbé örvendetes jelenségszamba ment azon körülmény is, hogy a felvidéknek többnyire szegény hitközségei kérelmünkre készséggel szavazták meg tanítóiknak az utazás költségeit. Hiszszük és reméljük, hogy a lelkesedés tüze, mely a pozsonyi gyűlésen kartársainkban oly erős lánggra lobbant, nem alszik el és a megválasztott vezetők céltudatos együttműködése alatt egyesületünk törekvéseit mihamarabb diadalra juttatják.

Gyászhirek. A makói izr. iskola igazgatóját, *Székely Lipót* tagtársunkat nagy csapás érte; hön szeretett neje, szül. Steinhardt Leontin dec. 23-án hosszú, kínos szenvedés után elhunyt. A megboldogult, ki néhai Steinhardt Márk leánya volt, életében mint hű hitvestárs, önfeláldozó anya és derék, művelt zsidó nő, köztiszteletnek örvendett. Halála nagy családot borított gyászba. Az Ur irgalma vigasztalja családját és megsomorodott férjét, érdemes kartársunkat. — Az egri izr. statusquo hitközség tudós és nagyrabecsült papja, *dr. Schwarcz Miksa* rabbi dec. hó 19-én hirtelen elhunyt. Temetése 21-én volt nagy tisztesség között és óriási részvét mellett. A megboldogult fiatalabb rabbijaink egyik legképzettebbje volt, ki még az ottani orthodoxok között is tiszteltnek örvendett. Az iskolának és tanítóknak megbízható hű barátja volt. Mint az egri iskola helyettes elnöke, mindig a tanítók érdekeit védte és a felekezeti iskolát támogatta. Fiatal korában különben az izr. képzőintézet növendéke is volt. Haláláról az egri izr. iskola tantestülete is jelentést adott ki, a sirnál a testület nevében az igazgató bucsuzott az elhunyt, méltán megsiratott lelkipásztortól.

Előfizetési felhívás. *László Arnold* lengyeltóti tagtársunk előfizetési felhívást bocsátott ki egy legközelebb megjelenő művére. A munka címe: „Az ifjusági nevelés“; 3 ívnyi terjedelemben szerző kiadásában fog megjelenni. Előfizetési ár 80 fillér, mely összeg szerző címére küldendő.

Megjelent. Emléklapok főtisztelendő Dr. *Schnitzer* Ármin komáromi főrabbi ur 40 éves rabbiságának emlékére 1902. évi június hó 29-én megtartott jubileumi ünnepekről. Összeállította *Krausz Mór* komáromi segéd-rabbi. Ára 80 fillér. A tiszta jövedelem a „Schnitzer rabbi“ alapítvány gyarapítására fog fordíttatni. Az ünnepelt főrabbi sikerült arcképével díszített, ügyesen összeállított füzet mindazon beszédeket tartalmazza, melyek az ünnepség és az azt megelőző istentiszteleten elhangzottak; közli azután a felköszöntőket is, melyek a banketten mondattak és az ünneplőhöz intézett üdvözlő iratokat. — Beküldetett az Olcsó Könyvtár című füzetes vállalat utolsó három füzete: *Halket Péter közkatona esete*, írta *Schreiner Olivia*, *Barabás Miklós emlékiratai*, közreadja *Kézdi Kovács László* és „*A magyar politikai költészet*,” akadémiai székfoglaló értekezés, írta *Arany László*. A kedvelt vállalat, melyet *Gyulai Pál* szerkeszt, a Franklin Társulatnál jelenik meg.